

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 113/2025 vp) täydentämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä eduskunnalle sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 113/2025 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaalihuoltolain sääntelyä täydennettäisiin siten, että esitykseen lisättäisiin uusi 47 a, 47 b, 47 c § ja 47 d §. Lisäksi 47 ja 48 §:ää ehdotetaan muutettaviksi. Myös esityksen 3 ja 39 §:ää muutettaisiin. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 16 §:ää muutettaisiin vastaavasti kuin sosiaalihuoltolain 39 §:ää. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 e §:ää muutettaisiin.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
3 Keskeiset ehdotukset.....	4
2 Lausuntopalaute.....	4
3 Säännöskohtaiset perustelut.....	4
3.1 Sosiaalihuoltolaki	4
3.2 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista	16
3.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	17
4 Voimaantulo	18
5 Suhde täydennettävään esitykseen	18
6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	18
LAKIEHDOTUKSET	33
Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	33
Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta.....	37
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	38
RINNAKKAISTEKSTIT	40
Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	40
Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta.....	40
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	40

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä eduskunnalle sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (HE 113/2025 vp, *alkuperäinen esitys*).

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pyysi alkuperäisestä esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon. Tässä lausunnossaan (51/2025 vp) valiokunta totesi (kohta 9), että ehdotettu sääntely teknologisten ratkaisujen käytöstä jää perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta liian yleispiirteiseksi ja erittelemättömäksi. Sääntelyä oli välttämätöntä täsmentää merkittävästi niin, että siitä käyvät nyt ehdotettua selvemmin ilmi eriasteisesti perusoikeuksiin puuttuvat teknologiset ratkaisut ja niiden käytön edellytykset ja rajoitukset. Tällainen muutos oli edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli alkuperäistä esitystä useassa valiokunnan kokouksessa. Valiokunta päätti pyytää valmistelemastaan mietintöluonnoksesta toisen perustuslakivaliokunnan lausunnon. Perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan (PeVL 36/2026 vp), että esityksessä oli edelleen epäselvyyksiä (kohta 12 ja kohta 16). Lisäksi valiokunta lausui, että teknologisten ratkaisujen käytön edellytykset voivat olla erilaisia tilanteissa, joissa asiakas ymmärtää asian ja on kykenevä antamaan suostumuksensa ratkaisun käyttöön ja joissa näin ei ole. Jälkimmäisessä tapauksessa siltä osin kuin sääntelyssä on kyse yksityisyyden suojaan puuttumisen mahdollistavista teknologisista ratkaisuista, olisi säädettävä nimenomaisista laissa yksilöidyistä asiallisista asiakkaan hoivan ja hoidon laatuun kiinnittyvistä edellytyksistä sille, että teknologisen ratkaisun avulla voidaan esimerkiksi seurata elintoimintoja, ääntä, liikettä tai sijaintia.

Perustuslakivaliokunnan arvion johdosta hallitus päätti valmistella täydentävän hallituksen esityksen, jossa on täsmennetty teknologisia ratkaisuja ja teknistä valvontaa koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä teknologisten ratkaisujen käyttöönotosta päättämisestä.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

Esitysluonnoksesta järjestettiin julkinen kuulemistilaisuus 18.8.2026. Kuulemistilaisuudesta julkaistiin tiedote¹ sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilla ja sosiaalisessa mediassa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa hankeikkunassa tunnuksella STM064:00/2026. Alkuperäisen hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa hankeikkunassa tunnuksella STM121:00/2024

¹ <https://stm.fi/-/hallitus-taydentaa-esitysta-teknologian-hyodyntamisesta-sosiaalihuollon-palveluissa>

3 Keskeiset ehdotukset

Ehdotetulla sääntelyllä pyritään turvaamaan perustuslain 19 §:ssä tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutuminen. Esityksessä ehdotetaan, että alkuperäistä hallituksen esitystä täydennettäisiin muuttamalla sosiaalihuoltolakiin ehdotettua 47 §:ää ja lisäämällä esitykseen uusi 47 a, 47 b, 47 c ja 47 d §. Ehdotettujen muutosten ja lisäysten tarkoituksena on täsmentää teknologisten ratkaisujen käyttöönottoa asiakkaan palvelussa perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Myös teknistä valvontaa koskevaa sosiaalihuoltolakiin ehdotettua 48 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Edellä mainittujen muutosten takia myös sosiaalihuoltolain 39 §:ää sekä vanhuspalvelulain 16 §:ää ehdotetaan muutattaviksi.

Ehdotettujen muutosten ja lisäysten tavoitteena on entisestään tarkentaa teknologisiin ratkaisuihin ja tekniseen valvontaan liittyvää sääntelyä. Ehdotetussa 47 a – 47 c §:ssä säädettäisiin täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä siitä, millä edellytyksillä asiakkaan yksityiselämän suojaan puuttuvia teknologisia ratkaisuja voitaisiin ottaa käyttöön asiakkaan palvelussa. Lisäksi 47 §:ssä säädettäisiin yleisistä edellytyksistä, kun teknologisia ratkaisuja otettaisiin käyttöön. Sekä alkuperäisen esityksen että tämän esityksen lähtökohta on sosiaalihuollon keskeisen periaatteen eli asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Muutosten tavoitteena on varmistaa, että sääntelystä käyvät aikaisempaa selkeämmin ilmi teknologisten ratkaisujen käyttöä koskevat oikeudelliset edellytykset ja rajoitukset.

Ehdotetussa 47 d §:ssä säädettäisiin teknologiseen ratkaisuun liittyvästä päätöksenteosta. Ehdotuksen tavoitteena on turvata, että asiakkaan yksityiselämän suojaan vaikuttavan teknologisen ratkaisun käyttöönotto olisi mahdollista myös silloin, kun asiakas ei ymmärtäisi teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan.

Ehdotuksesta poistettaisiin teknisen valvonnan määritelmä, sillä määritelmä olisi osa teknistä valvontaa koskevaa 48 §:ää.

Asiakassuunnitelmaa koskevaa sosiaalihuoltolain 39 §:ää ja vanhuspalvelulain 16 §:ää muutettaisiin siten, että niihin lisättäisiin viittaus uusiin 47 a – 47 d §:ään.

Asiakasmaksulakia muutettaisiin lisäämällä viittaus uusiin 47 a ja 47 c §:ään.

2 Lausuntopalaute

Täydentävästä esityksestä järjestettiin julkinen kuulemistilaisuus tiistaina 18.8.2026.

3 Säännöskohtaiset perustelut

3.1 Sosiaalihuoltolaki

3 §. Määritelmät. Lain 3 §:ään, joka koskee määritelmiä, lisättäisiin uusi 8 kohta. Pykälän 7 kohtaa muutettaisiin lisäämällä sen loppuun puolipiste. Alkuperäisessä esityksessä ehdotettu 9 kohta ehdotetaan poistettavaksi, sillä teknisen laitevalvonnan määritelmä sisältyisi ehdotettavaan 48 §:ään.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin teknologinen ratkaisu. Teknologisella ratkaisulla sosiaali- huoltolaissa tarkoitettaisiin asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettäviä sähköisiä laitteita, ohjelmistoja, palveluja ja järjestelmiä. Tässä laissa tarkoitettu teknologinen ratkaisu olisi ensinnäkin sähköinen. Teknologinen ratkaisu voisi olla fyysinen laite, kuten tietokone tai turvaranneke. Se voisi myös olla koodi, sovellus tai käyttöjärjestelmä, tai verkkopalvelu ja digitaalinen alusta tai järjestelmä, johon yhdistyy laitteita, ohjelmistoja tai prosesseja. Teknologisessa ratkaisussa voidaan käsitellä asiakastietolain tarkoittamia asiakastietoja. Sosiaalihuoltolaissa ei säädetäsi kuhunkin ratkaisuun liittyvistä vaatimuksista, vaan niihin sovellettaisiin muussa lainsäädännössä olevia vaatimuksia riippuen siitä, mistä ratkaisusta on kyse. Ratkaisu voi esimerkiksi olla lääkinällinen laite tai tekoälyjärjestelmä, jolloin sovellettaisiin kyseisiä laitteita ja järjestelmiä koskevia vaatimuksia. Sääntelyehdotus ei siten ole ristiriidassa esimerkiksi lääkinällisiä laitteita tai tekoälyjärjestelmiä koskevan EU-lainsäädännön kanssa.

39 §. Asiakassuunnitelma. Lain 39 §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädetäisiin velvollisuudesta arvioida, voidaanko asiakkaan palvelutarpeisiin vastata teknologisilla ratkaisuilla ottaen huomioon, mitä lain 47 §:ssä ja 47 a – 47 d §:ssä säädetään. Uusi momentti vastaisi muutoin alkuperäisessä esityksessä ehdotettua momenttia, mutta siinä viitattaisiin uusiin ehdotettaviin 47 §:ään ja 47 a - 47 c §:ään.

Arviointivelvollisuus tarkoittaisi sitä, että osana asiakkaan sosiaalipalvelujen suunnittelua hyvinvointialueella olisi velvollisuus arvioida, miten teknologia voisi olla hyödyksi asiakkaan sosiaalipalveluissa. Hyvinvointialueet ovat jo nyt ottaneet laajasti käyttöön erilaisia teknologisia ratkaisuja sosiaalihuollon palveluissa, mutta ehdotetun sääntelyn myötä teknologian käytön edistäminen tuotaisiin osaksi asiakkaan sosiaalipalveluiden suunnittelua. Arviointivelvollisuus tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että kotihoidon palvelujen suunnittelun yhteydessä olisi arvioitava, voidaanko joku osa fyysisistä käynneistä korvata etäkäynneillä. Arviointivelvollisuus voisi tarkoittaa myös sitä, että arvioidaan, voitaisiinko kotihoidon yhteydessä käyttää lääkeautomaattia, hoivakameraa tai hyvinvoinnin etäseurantaa. Käytännössä arvioinnin toteuttaisi se ammattilainen, joka vastaa asiakkaan palvelujen suunnittelusta. Momentissa olisi viittaus ehdotettavaan 47 §:ään ja 47 a – 47 d §:ään. Viittauksen tarkoituksena on ilmentää, että osana arviointia tulee huomioida kyseisissä pykälissä säädetty reunaehdot teknologian käyttämiselle. Yhtä lailla asiakkaan palveluiden suunnittelussa tulee huomioida lainsäädännön yleiset velvoitteet asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Arviointivelvollisuus olisi siis osa tätä kokonaisuutta.

Arviointivelvollisuudella turvataan teknologian hyödyntämisessä kansallisesti yhtenäiset edellytykset, jolloin teknologian käyttäminen on yhdenmukaista. Teknologian tarkoituksena sosiaalihuollon palveluissa on asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja etua kunnioittaen turvata hänen oikeuksiaan. Teknologian hyödyntämisellä voidaan osaltaan turvata sote-sektorin resursseja, erityisesti henkilöstön riittävyttä, ja samalla kaikilla on mahdollisuus hyötyä teknologiasta. Arviointivelvollisuuden tulisi johtaa siihen, että asiakkaan palveluita suunniteltaessa arvioidaan teknologian mahdollisuudet ja tarvittaessa myös perustellaan, miksi teknologiaa ei käytetä. Arviointivelvollisuuden ei kuitenkaan tulisi johtaa siihen, että kaikissa tilanteissa aina käytetään teknologiaa, vaan arvioinnissa tulee korostua se, että asiakkaan palvelut suunnitellaan asiakkaan etu huomioiden. Asiakkaila lain voimaan tullessa käytössä olevat teknologiset ratkaisut olisi saatettava osaksi asiakkaan asiakassuunnitelmaa, kun asiakkaalle hänen tilanteensa muuttuessa tehdään uusi palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelmaa päivitetään sen johdosta.

Vammaispalvelulain palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevassa 4 §:ssä viitataan sosiaalihuoltolain 39 §:ään. Arviointivelvollisuus koskee siten myös vammaispalvelulain mukaista asiakasprosessia. Lastensuojelulain 30 §:ssä säädetään asiakassuunnitelmasta. Pykälässä ei viitata sosiaalihuoltolain 39 §:ään. Arviointivelvollisuuden soveltumista

lastensuojelulain mukaiseen asiakasprosessiin voidaan arvioida lastensuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä ja se edellyttää laajempaa lapsivaikutusten arviointia.

47 §. Yleiset edellytykset teknologisten ratkaisujen käyttämiselle asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa asiakkaan toimintakyvyn, turvallisuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin tueksi käytettävien teknologisten ratkaisujen tulee soveltua käytettäväksi asiakkaan sosiaalipalvelussa ja vastata asiakkaan tarpeisiin. Käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin tulee arvioida yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa ja hänen asiakas- tai muuta vastaavaa suunnitelmaansa laadittaessa.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000; jäljempänä *asiakaslaki*) määritellään ne yleiset periaatteet, joiden mukaan sosiaalihuollon asiakkaita on kohdeltava. Asiakaslain 4 §:n 2 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteuttaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielenensä ja kulttuuritaustansa. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan.

Asiakaslain 7 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta. Suunnitelma on saman pykälän 2 momentin mukaan laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa sekä saman lain 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa. Suunnitelman sisällöstä ja asiaan osallisista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään. Asiakaslain 8 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteuttaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Asiakaslain 9 §:ssä säädetään itsemääräämisoikeudesta erityistilanteissa. Pykälän 1 momentin mukaan, jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

Palvelutarpeen arvioinnista säädetään tarkemmin sosiaalihuoltolaissa. Voimassa olevan sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaan palvelutarpeen arviointia tehtäessä on kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja otettava huomioon hänen toivomuksensa, mielipiteensä ja yksilölliset tarpeensa. Pykälää on tarkoitus muuttaa valmisteilla olevassa sosiaalihuoltolain uudistuksessa² niin, että siitä kumottaisiin muun lainsäädännön nojalla määräytyvät sosiaalihuollon asiakkaan asemaan perustuvat oikeudet. Palvelutarpeen arviointia tehtäessä asiakkaalle olisi muutoksesta huolimatta edelleen selvitettävä hänen yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot palvelujen toteuttamisessa ja niiden vaikutukset asiakaslain, sosiaalihuoltolain 31 §:n ja hallintolain 8 §:n neuvontavelvollisuuden nojalla.

² <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM107:00/2023>

Arviointia tehtäessä olisi edelleen kunnioitettava asiakkaan itsemääräämisoikeutta. Asiakkaan toivomukset, mielipiteet ja yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon sosiaalihuoltolain 31 ja 32 §:n sekä asiakaslain säännösten nojalla. Ammattihenkilö arvioi palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä myös palvelun toteuttamisen tavan asiakkaan yksilöllinen tilanne huomioiden. Iäkkään henkilön palvelutarpeen selvitystä tehtäessä on lisäksi noudatettava vanhuspalvelulakia. Vammaisen henkilön palvelutarvetta arvioitaessa on lisäksi noudatettava vammaispalvelulakia, jonka mukaan vammaisen henkilön osallisuutta on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja kehitysvaiheensa sekä elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaista henkilöä on tarvit- taessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Lapsen mielipiteen selvittämisestä ja kuulemisesta lastensuojelua toteutettaessa säädetään las- tensuojelulaissa.

Teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin arvioidaan siis aina osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia. Kokonaisuudessa korostuu arvioinnin yksilöllinen luonne. Käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan pal- veluihin ja toimenpiteisiin tulisi arvioida osana sosiaalihuollon asiakasprosessia. Asiakkaan tulee voida vaikuttaa palvelunsa sisältöön eli sosiaalihuollon ammattihenkilön tulee toimia yh- teistoiminnassa asiakkaan kanssa siten, että asiakkaan kokemat tarpeet ja toivomukset ohjaisivat mahdollisuuksien mukaan asiakasprosessin etenemistä.

Asiakaslain lisäksi asiakassuunnitelmasta säädetään sosiaalihuoltolain 39 §:ssä. Pykälän 2 mo- mentin 2 kohdan mukaan asiakassuunnitelma sisältää muun muassa asiakkaan arvion sekä am- matillisen arvion tuen tarpeesta sekä tarvittavista palveluista ja toimenpiteistä. Teknologiset rat- kaisut olisivat osa palveluja ja toimenpiteitä, jolloin ne kirjattaisiin asiakassuunnitelmaan. Eh- dotetun pykälän mukaan käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin tulisi arvioida yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omai- sensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa. Pykälää on tarkoitus muuttaa valmisteilla olevassa sosiaalihuoltolain uudistuksessa. Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma perustuu asiakkaan tuen tarpeisiin ja siinä määritellään tavoitteet, joihin sosiaalihuollon tuella pyritään sekä keinot tuen tarpeisiin vastaamiseksi. Asiakassuunnitelma olisi laadittava, jos asiakkaan ti- lanne, tuen tarve tai hänelle myönnetty tuki on sellaista, että asiakkaan sosiaalihuollon suunnit- telu, toteuttaminen tai seuranta sitä edellyttävät. Asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan kanssa, ellei sille ole ilmeistä estettä. Suunnitelman laatimiseen osallistuisivat tarvit- taessa asiakkaan laillinen edustaja, omaiset, läheiset ja muut toimijat. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi, että asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käyttöön tulee selvittää ja hänelle on selvitettävä myös, miten teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen ja mitkä olisivat palvelun toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua. Näin asiakas voi vaikuttaa palvelunsa suunnitteluun. Pykälän 1 momentissa olisi lisäksi informatiivinen viittaus asiakaslain 8 ja 9 §:ään, jossa säädetään asiakkaan itsemääräämisoikeu- desta.

Jos ammatilainen arvioisi teknologisen ratkaisun soveltuvan asiakkaan palveluun ja asiakas vastustaisi sitä, olisi yritettävä löytää yhteisymmärrys asiakkaan palvelun toteuttamisen tavasta. Asiakkaan ymmärrystä ja tietoutta voitaisiin esimerkiksi lisätä kertomalla teknologian hyö- dyistä ja teknologian toimintatavoista. Hyviä kokemuksia on myös saatu toimintamallista, jossa asiakas on voinut ensin kokeilla ehdotettua palvelun toteuttamistapaa ja saada siihen ohjausta ja tukea ja näin totutella siihen. Asiakkaalla olisi aina oikeus kieltäytyä palvelusta. Toisaalta asiakkaalla ei ole myöskään ehdotonta oikeutta vaatia tiettyä palvelua, vaan hyvinvointialue turvaa asiakkaan palvelut kussakin tilanteessa käytettävissä olevien voimavarojensa puitteissa.

Sosiaalihuoltolain 36 §:ssä säädetään, että kun asiakkaan palvelutarvetta arvioidaan, on otettava myös huomioon henkilön tilanteessa tapahtuvat muutokset. Lisäksi lain 39 §:ssä säädetään, että asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. Näin asiakkaan palvelut eivät voi pysyä muuttumattomana, jos hänen palvelutarpeensa muuttuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden tulisi täyttyä, jotta teknologisia ratkaisuja voitaisiin ottaa käyttöön ja käyttää asiakkaan sosiaalipalvelussa. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että asiakkaan tulee osata tarpeen mukaan käyttää teknologista ratkaisua ja saada tarpeen mukaan ohjausta ja neuvontaa sen käytössä. Säännös soveltuisi tilanteissa, joissa teknologian käyttö edellyttää asiakkaan omia toimia. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että ratkaisun käyttöönotossa ja käytössä on huolehdittava siitä, että sosiaalihuollon palveluissa henkilöstön määrä vastaa asiakkaan tarpeisiin ja asiakkaan oikeus inhimilliseen kohtaamiseen ja henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen toteutuu. Sosiaalihuoltolain 49 a §:ssä säädetään henkilöstöstä. Hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä ja sosiaalipalveluja tuottavassa toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien henkilöiden määrää ja palvelun tarvetta. Vanhuspalvelulaissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi välittömän asiakastyön korvaamisesta teknologialla, mutta yhtä lailla vanhuspalveluissa tulee vanhuspalvelulain 20 §:n 1 momentin perusteella olla henkilöstö, joka vastaa iäkkäiden henkilöiden palvelun tarvetta. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että teknologisen ratkaisun käyttöönotossa ja käytössä on huolehdittava siitä, että se toimii tarkoitustaan vastaavalla tavalla eikä vaaranna asiakasturvallisuutta. Momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että teknologinen ratkaisu ei voi puuttua asiakkaan tai muun henkilön yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan enempää kuin asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve välttämättä edellyttää. Kohta korostaa velvollisuutta valita käytettävissä olevista vaihtoehdoista sellainen teknologinen ratkaisu, joka mahdollisimman vähän rajoittaa asiakkaan ja muiden henkilöiden yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa, mutta jonka avulla asiakkaan palvelutarve voidaan asianmukaisesti toteuttaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä säädetään asiakastietolaissa. Teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot olisi rajattava asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään. Henkilötietojen käyttötarkoitus on siis asiakkaan sosiaalipalvelun järjestäminen ja toteuttaminen, kuten asiakastietolaissa on säädetty. Asiakastietolaki sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen ja asiakirjojen käsittelyä koskevan sääntelyn. Lain 4 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä. Käyttöoikeus asiakastietoon määräytyy lain 9 §:n mukaisesti. Momentissa säädettäisiin, että henkilötiedot olisi poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja kun asiakastiedot on kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää. Hyvinvointialueen on joka tapauksessa huolehdittava, että EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta noudatetaan.

Asiakastietolaki soveltuu, kun teknologisissa ratkaisuissa käsitellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja sosiaali- ja terveystietojen järjestämisen ja toteuttamisen käyttötarkoituksissa. Kyse on arkaluonteisista, salassapidettävistä säädettyistä tiedoista, joiden käsittelyn sallimisen katsotaan koskevan perustuslaissa turvattua yksityiselämän suojaa sisältävän henkilötietojen suojan ydintä. Asiakastietolain 13 §:ssä on lisäksi määritelty julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelun järjestämisestä vastaava palvelunantaja asiakastietojen rekisterinpitäjäksi, jos ei muualla laissa toisin säädetä.

Esityksessä ehdotetussa 47 §:ssä säädettäisiin yleisistä edellytyksistä, joiden tulee täyttyä, jotta teknologinen ratkaisu voidaan ottaa käyttöön asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa.

Teknologinen ratkaisu voisi olla määritelmänsä mukaan asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettävä sähköinen laite, ohjelmisto, palvelu tai järjestelmä. Tällaisia ratkaisuja voivat olla esimerkiksi asiakkaan arjen toimintojen tukemiseen, lääkityksen toteuttamiseen, ympäristön hallintaan, viestintään tai turvallisuuden parantamiseen tarkoitetut tekniset laitteet ja järjestelmät. Niiden käyttöön sovellettaisiin tämän pykälän yleisiä edellytyksiä, mutta niistä ei olisi tarpeen säätää erikseen. Tällaiset teknologiset ratkaisut eivät lähtökohtaisesti mahdollista asiakkaan käyttäytymisen, liikkeiden, sijainnin, olosuhteiden tai muun toiminnan havainnointia taikka reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamista asiakkaaseen. Pykälä ei siis sallisi ihmisen perusoikeuksia rajoittavia teknologisia ratkaisuja, sillä perusoikeusrajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin, ja sellaisten käyttämisen edellytyksistä säädettäisiin erikseen esityksen 47 a - 47 c §:ssä.

47 a §. *Asiakkaan ohjaaminen, avustaminen ja auttaminen etänä teknologisen ratkaisun avulla.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 47 a §. Pykälässä säädettäisiin teknologisista ratkaisuista, joilla palveluntuottaja voi säännönmukaisesti reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamalla etänä ohjata, avustaa ja auttaa asiakasta hänen jokapäiväisessä elämässään. Pykälässä tarkoitetaan sellaista teknologista ratkaisua, jonka käyttämisessä on kyse ensisijaisesti säännönmukaisesta ohjauksesta, avustamisesta ja auttamisesta etänä, ja jossa yhteyden avaaminen perustuu ennalta sovittuun toimintatapaan. Tällaisella ratkaisulla tarkoitetaan käytännössä esimerkiksi etäpalveluja, jotka jo nyt ovat hyvin yleisiä kaikissa sosiaalihuollon palveluissa, ja niitä saataisiin käyttää asiakkaan kotona tai asumispalvelussa. Tällaisia ohjaamiseen, avustamiseen tai auttamiseen liittyviä tilanteita voivat olla esimerkiksi asiakkaan päivärytmin tukeminen, lääkkeen ottamisen muistuttaminen, ruokailuun, pukeutumiseen tai muihin päivittäisiin toimintoihin liittyvä ohjaus sekä toimintakykyä ylläpitävien harjoitteiden ohjaaminen. Pykälässä tarkoitettu teknologinen ratkaisu voisi olla myös turvapuhelin- tai ranneke, jolla asiakas itse ottaa yhteyttä tai hälyttää apua ja avaa yhteyden. Asiakkaan oma-aloitteinen avun hälyttäminen voi siis olla yksi teknologisen ratkaisun käyttötarkoituksista. Jos asiakas ei sairauden, toimintakyvyn alenemisen tai muun syyn vuoksi kykene käyttämään tällaista ratkaisua, hänen turvallisuutensa turvaaminen voi edellyttää 47 c §:ssä tarkoitettua teknologista ratkaisua.

Pykälää sovellettaisiin tilanteissa, joissa yhteys avataan asiakkaalle annettavan palvelun toteuttamiseksi. Säännös eroaisi 47 b §:ssä tarkoitettusta asiakkaan hyvinvoinnin tai turvallisuuden tarkistamisesta, jossa kuva- tai ääniyhteyden ensisijaisena tarkoituksena on asiakkaan tilanteen arviointi asumis- tai laitospalvelussa. Pykälä eroaisi myös 47 c §:stä, joka koskee asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia havainnoivien teknologisten ratkaisujen käyttöä.

Toimintayksikön henkilöstöön kuuluva saisi avata yhteyden, jos asiakkaan ei perustellusti arvioida kykenevän avaamaan yhteyttä oma-aloitteisesti. Perustellulla arviolla tarkoitetaan tässä pykälässä palveluntuottajan käytettävissä oleviin tietoihin perustuvaa arviota siitä, että asiakas ei kykene avaamaan kuva- tai ääniyhteyttä oma-aloitteisesti tai vastaamaan yhteydenottoon ilman palveluntuottajan toimesta tapahtuvaa yhteyden avaamista. Tällöinkin palvelun toteuttamistapa perustuu säännönmukaiseen käytäntöön ja yhteyden avaaminen perustuu asiakkaan palvelun toteuttamista koskevaan ennakolliseen suunnitteluun. Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulisi ilmoittaa asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla havaittavalla tavalla. Ilmoittamisen tarkoituksena on varmistaa, että asiakas tietää yhteyden olevan avoinna eikä toiminnasta muodostuisi salaviihkaista. Ilmoitus olisi tehtävä asiakkaalle havaittavalla tavalla esimerkiksi ääni- tai valo-merkillä. Käytettävän ilmoitustavan tulee olla asiakkaan toimintakyky huomioon ottaen sellainen, että asiakas voi tosiasiallisesti havaita yhteyden avautumisen.

Pykälässä tarkoitettun teknologisen ratkaisun käyttöönoton yleisistä edellytyksistä säädettäisiin 47 §:ssä. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa sosiaalipalvelujen toteuttaminen osittain

tai kokonaan etäyhteyden välityksellä silloin, kun se on asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaista eikä vaaranna asiakkaan oikeutta asianmukaisiin palveluihin. Ratkaisun käyttö ei saisi johtaa siihen, että asiakkaan oikeus riittävään palveluun, henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen tai inhimilliseen kohtaamiseen vaarantuu. Näin ollen ratkaisun tulisi soveltua käytettäväksi asiakkaan palvelussa ja vastata hänen tarpeisiinsa.

47 b §. *Asiakkaan hyvinvoinnin tai turvallisuuden tarkistaminen teknologisella ratkaisulla palveluntuottajan aloitteesta.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 47 b §, jossa säädettäisiin sellaisista teknologisista ratkaisuista, joilla voidaan asumis- tai laitospalvelussa palveluntuottajan aloitteesta reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamalla lyhytaikaisesti tarkistaa asiakkaan hyvinvointi, jos se olisi asiakkaan yksilöllisesti arvioidun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi tarpeen ja teknologisella ratkaisulla voitaisiin parantaa asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden oikea-aikaista toteutumista.

Tarkistaminen saataisiin toteuttaa säännönmukaisesti siten kuin siitä olisi asiakkaan kanssa etukäteen sovittu. Lisäksi palvelunantaja saisi avata yhteyden, jos olisi perusteltu syy epäillä asiakkaan olevan välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi asiakkaan voinnin tarkistaminen yöaikana, asiakkaan turvallisuuden varmistaminen tilanteessa, jossa hänen toimintakykynsä on heikentynyt, tai asiakkaan tilanteen arvioiminen silloin, kun hänen voidaan arvioida olevan korostuneessa vaarassa kaatua tai muutoin joutua vaaraan. Tarkistamisen tarkoituksena on arvioida asiakkaan senhetkistä tilannetta ja mahdollista avuntarvetta sekä varmistaa tarvittavien toimenpiteiden oikea-aikainen toteutuminen. Pykälä koskisi tilanteita, joissa yhteys avataan asiakkaan tilanteen tarkistamiseksi palveluntuottajan aloitteesta. Säännös eroaisi 47 a §:ssä tarkoitetusta etäpalvelusta, jossa reaaliaikaista kuva- tai ääniyhteyttä käytetään asiakkaan ohjaamiseen, avustamiseen tai auttamiseen osana palvelun toteuttamista. Säännös eroaisi myös 47 c §:stä, jossa kyse on asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia havainnoivien teknologisten ratkaisujen käytöstä ja niiden välittämien tietojen perusteella toteutettavista toimenpiteistä.

Pykälässä tarkoitetun teknologisen ratkaisun käyttöönottamisessa tulisi noudattaa 47 §:ää. Näin ollen teknologisen ratkaisun käyttöönotto olisi suunniteltu asiakkaan kanssa yhteistyössä ja lähtökohtaisesti säännönmukainen hyvinvoinnin tarkistaminen perustuisi asiakkaan kanssa etukäteen sovittuun toimintatapaan. Säännöllinen tarkistaminen voisi perustua esimerkiksi asiakkaan yksilölliseen palveluntarpeeseen, jonka vuoksi hänen hyvinvointinsa tai turvallisuutensa varmistaminen edellyttää määräajoin tehtäviä tarkistuksia. Tarkistusten ajankohdista, toteuttamistavasta ja muista keskeisistä toimintatavoista tulisi sopia asiakkaan kanssa etukäteen osana palvelun suunnittelua, jolloin teknologian käyttöönottaminen siis perustuisi yhteisymmärrykseen.

Toimintayksikön henkilöstöön kuuluva saisi kuitenkin avata yhteyden, jos olisi perusteltu syy epäillä asiakkaan olevan välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Tämä epäily voisi perustua esimerkiksi asiakkaan tekemään hälytykseen tai muuhun tilanteeseen, jossa palveluntuottaja voi epäillä, että asiakas tarvitsee välitöntä apua. Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulisi ilmoittaa asiakkaalle havaittavalla tavalla ja tämä edellytys turvaisi sen, että toiminta ei olisi salavihkaista.

Pykälän 2 momentin mukaan pykälässä tarkoitettua teknologista ratkaisua ei saisi käyttää lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen palveluissa eikä kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitetun henkilön palvelussa. Näiden asiakasryhmien osalta asiakkaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden tarkistamiseen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan niitä koskevan erityislainsäädännön perusteella, mutta jatkossa olisi mahdollista arvioida sääntelyn ulottamista myös näihin asiakkaisiin. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä päällekkäisiä tai keskenään ristiriitaisia sääntelyratkaisuja sekä varmistaa, että mahdollisia itsemääräämisoikeuteen ja

yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia arvioidaan kyseisiä palveluja koskevien erityissäännösten perusteella.

47 c §. *Asiakasta havainnoivien teknologisten ratkaisujen käyttö asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi.* Esitykseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 47 c §, jossa säädettäisiin sellaisista teknologisista ratkaisuista, joilla voidaan havainnoida asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa sellaisten teknologisten ratkaisujen käyttö, joiden avulla voidaan tukea asiakkaan hoivan, huolenpidon ja turvallisuuden toteutumista sekä havaita asiakkaan tilanteessa tapahtuvia muutoksia tai sellaisia tapahtumia, jotka voivat edellyttää henkilöstön toimenpiteitä.

Pykälässä tarkoitettuna teknologisen ratkaisun käyttöönottoon ja käyttöön sovellettaisiin 47 §:ää, jossa säädettäisiin teknologisen ratkaisun käyttöön ottamisen yleisistä edellytyksistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin teknologisista ratkaisuista, jotka havainnoivat asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia. Tällaisia ratkaisuja saataisiin käyttää, jos se on asiakkaan yksilöllisesti arvioitun hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi tarpeen ja teknologisella ratkaisulla voidaan parantaa asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden oikea-aikaista toteutumista.

Pykälässä tarkoitetuilla teknologisilla ratkaisuilla tarkoitettaisiin esimerkiksi erilaisia liike, poistumis-, kaatumis-, paikannus-, ääni- tai olosuhdeantureita sekä muita vastaavia teknologisia ratkaisuja, joiden avulla voidaan havaita asiakkaan turvallisuuden, toimintakyvyn tai hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä tapahtumia. Teknologinen ratkaisu voisi esimerkiksi havaita asiakkaan poistumisen asunnosta, pitkäkestoisien liikkumattomuuden, kaatumiseen viittaavan tapahtuman tai muun sellaisen tilanteen, joka voi edellyttää henkilöstön toimenpiteitä. Pykälä eroaisi 47 a §:ssä tarkoitettua etäpalvelusta, jossa reaaliaikaista kuva- tai ääniyhteyttä käytetään asiakkaan ohjaamiseen, avustamiseen tai auttamiseen. Pykälä eroaisi myös 47 b §:ssä tarkoitettua hyvinvoinnin tai turvallisuuden tarkistamisesta, jossa yhteys avataan palveluntuottajan aloitteesta asiakkaan tilanteen tarkistamiseksi. Tässä pykälässä yhteyden avaaminen perustuu teknologisen ratkaisun välittämään tietoon asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisestä tapahtumasta.

Teknologinen ratkaisu saisi välittää tiedon ainoastaan asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisestä tapahtumasta palveluntuottajalle toimenpiteitä varten. Säännöksen tarkoituksena on rajata teknologisten ratkaisujen käyttö tapahtumaperusteiseen havainnointiin sekä ehkäistä asiakkaan tarpeettoman laajaa tai jatkuvaa seurantaa. Teknologian käytön tavoitteena ei ole asiakkaan yleinen valvonta, vaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisten tilanteiden tunnistaminen ja niihin reagoiminen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi jatkuvaa havainnointia mahdollistavia teknologisia ratkaisuja koskevasta suhteellisuusvaatimuksesta. Jos teknologinen ratkaisu mahdollistaa asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia koskevien tietojen jatkuvan havainnoinnin, välitettävien tietojen laajuuden olisi oltava oikeassa suhteessa asiakkaan yksilöllisesti arvioituun palvelutarpeeseen. Säännös korostaisi velvollisuutta arvioida teknologian käytön välttämättömyyttä ja suhteellisuutta sekä valita asiakkaan tarpeeseen nähden mahdollisimman vähän yksityiselämän suojaan puuttuva ratkaisu. Esimerkiksi tilanteessa, jossa palvelutarve voidaan turvata poistumishälyttimellä tai liikesensorilla, ei välttämättä olisi perusteltua käyttää laajempaa tai yksityiskohtaisempaa tietoa tuottavaa teknologiaa. Rajoittamalla välitettävien tietojen laajuutta, voidaan välttää sitä, että tietoa välitettäisiin rajaamattomasti. Sijaintitiedot voivat mahdollistaa pitkälle menevien johtopäätösten tekemisen henkilön yksityiselämästä. (ks. esim. PeVL 16/2018 vp, PeVL 62/2024 vp, ks. myös EU-tuomioistuimen tuomio Digital Rights Ireland ym., C-293/12 ja C-594/12, 8.4.2014, kohdat 26–27). EU-tuomioistuin on

korostanut, että erityisesti liikenne- ja sijaintitiedot mahdollistavat hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen henkilön yksityiselämästä, kuten hänen elintavoistaan, liikkumisestaan ja sosiaalisista suhteistaan. Toisaalta on huomattava, että teknologiset ratkaisut mahdollistavat tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamisen ja kyse on käytännössä viestinnästä asiakkaan ja palveluntuottajan välillä. Lisäksi on huomattava, että asiakkaan palvelutarpeen arviointi on edelleen ammattilaisen tehtävä; teknologinen ratkaisu ja sen välittämät tiedot toimivat ammattilaisen tukena.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu teknologinen ratkaisu lähettäisi tietoa palveluntuottajalle toimenpiteitä varten eikä se siten tekisi itsenäisiä tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettuja päätöksiä. Automaatio on yleiskäsite, jota ei tule rinnastaa yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuun automatisoituun yksittäispäätöksentekoon. Teknologisia ratkaisuja hyödyntävässä toiminnassa ei välttämättä ole kyse tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta automatisoidusta päätöksenteosta, jolla olisi rekisteröityä koskevia oikeusvaikutuksia tai vastaavalla tavalla merkittäviä vaikutuksia häneen. Kansallisessa lainsäädännössä ei ole perusteltua omaksua Euroopan unionin oikeudesta poikkeavaa tulkintaa automatisoidun päätöksenteon käsitteestä.

Automaattinen päätöksenteko voi tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaan perustua joko lainsäädäntöön tai suostumukseen. Tietosuoja-asetuksen suostumuksella tarkoitetaan mitä tahansa vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn. Suostumuksen edellytyksenä on muun muassa, että rekisteröity voi peruuttaa sen milloin tahansa. Peruuttamisen tulee myös olla rekisteröidylle yhtä helppoa kuin suostumuksen antaminen. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta edellytetään rekisteröidyn nimenomaista suostumusta. Rekisterinpitäjän tulee pystyä osoittamaan, että rekisteröity on antanut suostumuksensa. Suostumusta ei voida pitää vapaaehtoisesti annettuna, mikäli rekisteröidyllä ei ole todellista vapaan valinnan mahdollisuutta ja jos hän ei voi myöhemmin kieltäytyä suostumuksen antamisesta tai peruuttaa sitä ilman, että siitä aiheutuu hänelle haittaa. Suostumusta koskeva sääntely on suoraan sovellettavaa oikeutta, eikä asetuksessa säädettyistä edellytyksistä voida poiketa kansallisesti.

Automaattista päätöksentekoa voi tehdä ainoastaan, jos tietosuoja-asetuksen 22 artiklan edellytykset täyttyvät. Kuten esityksessä todetaan, siinä ehdotettavan sääntelyn tarkoituksena on, että teknologiset ratkaisut välittävät tiedon asiakkaan hoivan ja huolenpidon tarpeesta palveluntuottajalle päätöksentekoa varten, jolloin palveluntuottaja päättäisi niistä toimenpiteistä, joita mahdollisten havaintojen perusteella tehtäisiin ja teknologinen ratkaisu ainoastaan tukee palveluntuottajaa päätöksenteossa. Mikäli yksittäisissä tilanteissa voisi tulla kyseeseen tietosuoja-asetuksen 22 artiklan tarkoittama automaattinen päätöksenteko, rekisterinpitäjän tulee varmistaa, että tietosuoja-asetuksen reunaehdot täyttyvät. Rekisterinpitäjän tulee siis arvioida ennen teknologisen ratkaisun hyödyntämistä se, voiko yksittäisissä tilanteissa olla kyse automaattisesta päätöksenteosta vai ei ja mikäli voi olla, arvioida onko käsittely mahdollista suostumukseen perustuen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa havainnointiteknologiaan liittyy mahdollisuus reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamiseen. Kun teknologinen ratkaisu välittää palveluntuottajalle tiedon asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisestä tapahtumasta, toimintayksikön henkilöstöön kuuluva saisi avata yhteyden asiakkaan kanssa etukäteen sovitulla tavalla. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun järjestelmä ilmoittaa asiakkaan poistuneen vuoteesta yöllä, kaatuneen tai joutuneen muulla tavoin tilanteeseen, joka edellyttää hänen vointinsa tai avuntarpeensa arvioimista. Yhteys saataisiin avata myös silloin, kun on perusteltu syy epäillä asiakkaan olevan välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan tilanteen nopea arviointi ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistäminen tilanteissa, joissa viivytys voisi vaarantaa

asiakkaan turvallisuuden. Teknologisen ratkaisun käyttöönotto olisi suunniteltu asiakkaan kanssa yhteistyössä ja lähtökohtaisesti kuva- tai ääniyhteyden avaaminen perustuisi asiakkaan kanssa etukäteen sovittuun toimintatapaan.

Momentissa säädettäisiin myös velvollisuudesta ilmoittaa kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta asiakkaalle. Ilmoittaminen olisi toteutettava asiakkaalle havaittavalla tavalla esimerkiksi ääni- tai valomerkillä. Säännöksen tarkoituksena on turvata asiakkaan tietoisuus yhteyden avaamisesta ja vahvistaa asiakkaan yksityiselämän suojaa sekä itsemääräämisoikeutta. Vaatimus suojaisi sekä asiakkaan että muun henkilön yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa eikä toiminnasta muotoutuisi salaviihkaista.

Pykälän 3 momentin mukaan pykälässä tarkoitettua teknologista ratkaisua ei saisi käyttää lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen palveluissa eikä kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettujen henkilön palveluissa. Näiden asiakasryhmien osalta asiakkaan tarkkailuun, valvontaan tai turvallisuuden varmistamiseen liittyviä toimenpiteitä arvioidaan niitä koskevan erityislainsäädännön perusteella. Säännöksellä pyritään turvaamaan näihin ryhmiin kuuluvien henkilöiden erityinen oikeussuoja ja varmistamaan, että mahdolliset perusoikeuksiin kohdistuvat rajoitukset perustuvat niitä varten säädettyihin erityissäännöksiin.

47 d §. *Teknologisten ratkaisujen käyttöönotosta päättäminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 47 d § pykälä, jossa säädettäisiin teknologisten ratkaisujen käyttöönotosta päättämisestä asiakkaan sosiaalipalvelussa. Säännös koskisi 47 a – 47 c §:ssä tarkoitettuja teknologisia ratkaisuja, jotka vaikuttavat asiakkaan yksityiselämän suojaan ja joita käytetään asiakkaan toimintakyvyn, turvallisuuden, osallisuuden ja hyvinvoinnin tueksi.

Pykälän 1 momentin mukaan asiakkaan sosiaalipalvelussa käyttöön otettava 47 a, 47 b tai 47 c §:ssä tarkoitettu teknologinen ratkaisu tulee käydä ilmi sosiaalihuoltolain 45 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tai asiakkaan ja yksityisen palveluntuottajan välisestä sopimuksesta. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa teknologisten ratkaisujen käytön läpinäkyvyys sekä asiakkaan oikeusturva. Teknologisen ratkaisun käyttö muodostaa osan asiakkaalle järjestettävää palvelua, minkä vuoksi sen käytön tulee olla asianmukaisesti dokumentoitu. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevissa palveluissa teknologisen ratkaisun käytöstä tulisi ilmetä asiakkaalle tehtävästä palvelusta koskevasta päätöksestä. Yksityisesti järjestetyissä palveluissa vastaavat tiedot tulisivat sisällyttää asiakkaan ja palveluntuottajan väliseen sopimukseen. Momentti ei edellyttäisi erillisen päätöksen tekemistä yksittäisestä teknologisesta ratkaisusta. Teknologisen ratkaisun käyttöönotto olisi osa palvelun toteuttamista koskevaa kokonaisuutta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä teknologinen ratkaisu voidaan ottaa käyttöön tilanteessa, jossa asiakkaan mielipidettä ei voida selvittää tai asiakas ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Momentissa säädetyt edellytykset ovat lisäedellytyksiä edellä mainitussa tilanteessa. Joka tapauksessa olisi aina myös noudatettava, mitä 47 §:ssä ja 47 a – 47 c §:ssä säädetään. Säännöksellä pyritään turvaamaan sellaisten henkilöiden asema, joiden päätöksentekokyky on sairauden, vamman, muistisairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt. Koska 47 a – 47 c §:ssä tarkoitettujen teknologisten ratkaisujen käyttö saattaa merkitä puuttumista asiakkaan yksityiselämän suojaan tai itsemääräämisoikeuteen, niiden käyttö ilman asiakkaan nimenomaista tahtoa olisi mahdollista vain tarkkarajaisesti säädetyillä perusteilla. Momentissa tarkoitettu tilanne muodostaa poikkeuksen siitä lähtökohdasta, jonka mukaan teknologisen ratkaisun käyttö perustuu asiakkaan kanssa tehtävään yksilölliseen arviointiin sekä hänen mielipiteensä selvittämiseen.

Teknologisen ratkaisun käyttöönoton olisi oltava yksilöllisesti arvioitun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi välttämätöntä. Välttämättömyysedellytys tarkoittaisi sitä, ettei teknologiaa voitaisi ottaa käyttöön varmuuden vuoksi tai yleisiin toimintayksikön käytäntöihin perustuen. Ratkaisun tarpeellisuus olisi arvioitava erikseen jokaisen asiakkaan kohdalla hänen toimintakykynsä, palveluntarpeensa ja olosuhteidensa perusteella. Teknologisen ratkaisun olisi myös oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Säännös ilmentäisi perusoikeusrajoituksiin sovellettavaa suhteellisuusperiaatetta. Käytettävän teknologian tulisi soveltua juuri sen riskin tai tarpeen hallintaan, jota varten sitä käytetään. Momentissa säädetty edellytykset olisivat kumulatiivisia. Teknologinen ratkaisu voitaisiin ottaa käyttöön vain silloin, kun molemmat edellytykset täyttyvät samanaikaisesti. Koska asiakas ei tässä momentissa tarkoitetuissa tilanteissa kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä palvelussaan, ei myöskään 47 a – 47 c §:ssä tarkoitettua yhteyden avaamista koskevaa etukäteistä sopimista voida tehdä asiakkaan kanssa. Teknologisen ratkaisun käyttö ja siihen liittyvät käyttöedellytykset perustuisivat tällöin tämän pykälän mukaiseen välttämättömyys- ja suhteellisuusarviointiin sekä käyttöönottoa koskevaan päätökseen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin palveluntuottajan velvollisuudesta arvioida säännöllisesti teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä. Arvioinnin tarkoituksena on varmistaa, ettei teknologista ratkaisua käytetä pidempään tai laajemmin kuin asiakkaan palvelutarve edellyttää. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon erityisesti asiakkaan toimintakyvyssä, asumisolosuhteissa tai palvelutarpeessa tapahtuneet muutokset sekä mahdollisuus toteuttaa palvelu asiakkaan oikeuksia vähemmän rajoittavilla keinoilla. Palveluntuottajan olisi aktiivisesti seurattava, toteutuvatko teknologian käytölle säädetty edellytykset edelleen ja onko ratkaisu edelleen asiakkaan edun mukainen. Arviointivelvollisuus koskisi sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelua että yksityistä sosiaalipalvelua.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin yksityisen palveluntuottajan päätöksenteosta tilanteissa, joissa teknologinen ratkaisu otetaan käyttöön 2 momentin nojalla. Tällaisessa tilanteessa päätöksen tekisi toimintayksikön vastaava johtaja. Kyse olisi asiakkaan perusoikeuksien kannalta merkityksellisestä ratkaisusta, minkä vuoksi asiakkaalla olisi oikeus saada käyttöönottoa koskeva kirjallinen päätös. Päätös muutoksenhakuohjeineen olisi annettava tiedoksi asiakkaalle ja hänen lailliselle edustajalleen. Asiakas ja hänen laillinen edustajansa saisivat hakea päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuoikeuden tarkoituksena on turvata asiakkaan oikeusturva tilanteissa, joissa teknologisen ratkaisun käyttöönotto perustuu välttämättömyysarviointiin eikä asiakkaan omaan tahtoon. Päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos päätöksen luonne edellyttää viivytyksetöntä täytäntöönpanoa eikä täytäntöönpano vaaranna asiakkaan turvallisuutta. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan turvallisuuden tai välttämättömän huolenpidon turvaaminen myös silloin, kun muutoksenhaku on vireillä. Kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa asiakkaan katoamis-, katumis- tai muu vakava turvallisuusriski edellyttää teknologisen ratkaisun välitöntä käyttöönottoa. Säännös vastaa sosiaalihuoltolain 52 §:ää, jossa säädetään hyvinvointialueen tekemän päätöksen täytäntöönpanosta. Yksityisoikeudellisten sosiaalipalvelujen määrä voidaan arvioida pieneksi. Tästä syystä sillä, että päätöksestä voi valittaa suoraan hallinto-oikeuteen, ei hyvin todennäköisesti ole suuria viranomaisvaikutuksia.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta. Momentin mukaan pykälän nojalla julkista valtaa käyttävään henkilöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä myös silloin, kun henkilö ei ole virkasuhteessa valtioon tai hyvinvointialueeseen. Säännös koskisi erityisesti yksityisten palveluntuottajien palveluksessa olevia henkilöitä silloin, kun he käyttävät tässä pykälässä tarkoitettua julkista valtaa päättäessään teknologisen ratkaisun käyttöönotosta tilanteessa, jossa asiakas ei kykene ilmaisemaan tahtoaan tai ymmärtämään asian merkitystä. Rikosoikeudellisen virkavastuun

ulottaminen myös yksityisen palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön vahvistaa asiakkaan oikeusturvaa ja tukee julkisen vallan käyttöön liittyvien oikeusturvavaatimusten toteutumista. Virkavastuun piiriin kuuluisivat rikoslain virkarikoksia koskevat säännökset niiden soveltamisalan mukaisesti. Momentin viimeisen virkkeen mukaan vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Teknologisen ratkaisun käyttöönotosta tai käytöstä mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen sovellettaisiin siten yleisiä vahingonkorvausoikeudellisia säännöksiä. Näin varmistetaan asiakkaan mahdollisuus saada korvaus lainvastaisesta menettelystä tai muusta korvattavasta vahingosta.

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeussuojakeinoinaan käytössä myös muistutus ja hallintokantelu valvontaviranomaiselle ja mahdollisuus nostaa vahingonkorvauskanne tai rikossyyte. Myös asiakastietolaissa säädetty kirjaamisvelvoite tehostaa asiakkaan oikeusturvaa. Nämä oikeussuojakeinot ovat käytettävissä myös silloin, kun sosiaalipalvelu tuotetaan kokonaan yksityisenä sosiaalipalveluna. Yksityisen palveluntuottajan toiminta kuuluu sosiaalihuollon lainsäädännön sekä viranomaisvalvonnan piiriin. Ehdotuksessa yksilön oikeusturvaa korostaa myös virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskeva säännös. Ehdotus ei anna merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä muulle kuin viranomaiselle eivätkä ehdotetut säännökset puutu perusoikeuden ytimeen.

48 §. *Tekninen laitevalvonta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että toimintayksikön yhteisessä käytössä olevissa tiloissa muualla kuin saniteettitiloissa teknistä valvontaa saisi toteuttaa silloin, kun se on tarpeen asiakkaiden terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Säännös koskee ainoastaan sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisiä tiloja. Näin ollen tässä säännöksessä tarkoitettua teknistä valvontaa ei voida toteuttaa asiakkaiden omissa asuinhuoneistoissa tai muissa yksityiseen käyttöön tarkoitetuissa tiloissa, kuten saniteettitiloissa eli esimerkiksi WC:ssä tai pukuhuoneessa. Jos asiakkaan palvelussa olisi käytössä 47 c §:ssä tarkoitettu teknologinen ratkaisu, olisi sen käyttäminen sallittua myös yhteisissä tiloissa mukaan lukien saniteettitilat, koska tällaisen ratkaisun käyttäminen näissä tiloissa ei ole erikseen kiellettyä. Säännöksessä tarkoitettu tekninen valvonta kattaa esimerkiksi kameravalvonnan ja liiketunnistimiin perustuvan valvonnan. Liiketunnistimiin perustuvassa valvonnassa voi olla samanaikaisesti kyse kameravalvonnan käyttämisestä esimerkiksi siten, että kameravalvonta aktivoituu, kun liiketunnistin hälyttää. Tällainen valvontamuoto voisi olla tarkoituksenmukainen esimerkiksi ympärivuorokautisessa toimintayksikössä.

Tekninen valvonta tulisi rajoittaa ajallisesti ja alueellisesti välttämättömään ja sen olisi oltava oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Teknisen valvonnan edellytyksistä tulee aina suorittaa tapauskohtainen arvio ja teknistä valvontaa toteuttavan tahon tulee kyetä osoittamaan, että valvottavan kohteen kohdalla arvio on toteutettu ja edellytysten katsotaan täyttyvän. Ehdotetun säännöksen nojalla teknistä valvontaa ei voi ulottaa muihin kuin yhteisiin tiloihin. Toimintayksikön muiden kuin yhteisten tilojen, kuten eristystilojen, tekninen valvonta voi edellyttää erillistä säännöstä. Teknistä valvontaa toteuttava palvelujen järjestäjä on velvollinen toteuttamaan teknisen valvonnan tavalla, jolla minimoidaan yksilöiden oikeuksiin ja vapauksiin puuttuminen. Näin ollen tekninen valvonta tulee rajata säännöksen edellyttämällä tavalla välttämättömään ajallisesti ja alueellisesti. Lisäksi valvonnassa voidaan hyödyntää teknologiaa, joka esimerkiksi sumentaa videokuvasta tietoja, joita ei valvonnan tarkoituksen mukaan tarvitse. Esimerkiksi kasvokuvien sumentaminen voi olla tarkoituksenmukaista ja oikeasuhtaista teknisen valvonnan tarkoitukseen nähden. Valvottaessa yhteisiä tiloja asiakkaiden turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin vuoksi, voi olla tarpeetonta valvoa kuvan lisäksi ääntä, jolloin teknistä valvontaa ei tulisi kohdistaa ääniin.

Henkilöstön määrän tulisi teknisestä valvonnasta huolimatta vastata asiakkaiden tarpeisiin. Sosiaalihuoltolain 49 a §:ssä säädetään henkilöstöstä. Hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä ja sosiaalipalveluja tuottavassa toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien henkilöiden määrää ja palvelun tarvetta. Vanhuspalvelulaissa ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi välittömän asiakastyön korvaamisesta teknologialla, mutta yhtä lailla vanhuspalveluissa tulee vanhuspalvelulain 20 §:n 1 momentin perusteella olla henkilöstö, joka vastaa iäkkäiden henkilöiden palvelun tarvetta. Teknisestä valvonnasta ja sen toteuttamistavasta olisi ilmoitettava näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joissa sitä käytetään. Tällä velvoitteella toteutettaisiin teknisen valvonnan avoimuutta ja turvaisi sen, että valvonta ei olisi salavihkaista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että teknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvasta asiakastietojen käsittelystä säädetään asiakastietolaissa. Teknisen valvonnan yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot olisi rajattava asiakkaiden sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään. Henkilötiedot olisi poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja asiakastiedot on kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää. Asiakastietolaki sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen ja asiakirjojen käsittelyä koskevan sääntelyn. Asiakastietojen käsittely perustuu asiakastietolain mukaisesti lakisääteiseen velvoitteeseen. Lain 4 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä. Käyttöoikeus asiakastietoon määräytyy lain 9 §:n mukaisesti. Teknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sisältyvät velvoitteet kuuluvat rekisterinpitäjälle. Asiakastietolain 13 §:n mukaisesti julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa palvelun järjestämisestä vastaava palvelunantaja on asiakastietojen rekisterinpitäjä, jos ei muualla laissa toisin säädetä. Asiakastietolain Asiakasasiakirjojen säilytysajat -liitteessä määritellään, että sosiaalipalveluissa kuvattavat video- ja äänitallenteet saa hävittää, kun käyttötarve on päättynyt ja tarvittavat kirjaukset on tehty asiakasasiakirjoihin. Hyvinvointialueen on joka tapauksessa huolehdittava, että EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta noudatetaan.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaus työelämän tietosuojalakiin. Työntekijöitä koskevaan kameravalvontaan sovellettaisiin siis eri lakia. Mahdollisten muiden henkilöiden, kuten toimintayksikössä vierailevat omaiset, osalta kyse ei ole esimerkiksi sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelystä tai EU:n yleisen tietosuojaa-asetuksen tarkoittamista erityisistä henkilötietoryhmistä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että pykälässä tarkoitettua teknistä valvontaa ei saisi toteuttaa asiakkaan kodissa, asunnossa tai muissa tiloissa, joiden katsotaan kuuluvan kotirauhan piiriin. Momentin on tarkoitus ilmentää sitä, että 48 §:n nojalla ei saa toteuttaa teknistä valvontaa esimerkiksi asiakkaan kotona tai huoneessa. Teknologisen ratkaisun käyttöä koskevia pykälää sovelletaan silloin, kun on kyse asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettävistä teknologista ratkaisuista.

3.2 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

16 §. Asiakassuunnitelma. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin sosiaalihuoltolain 39 §:n uudessa 3 momentissa, velvollisuudesta arvioida, voidaanko asiakkaan palvelutarpeisiin vastata teknologisia ratkaisuja huomioiden, mitä sosiaalihuoltolain 47 §:ssä ja 47 a – 47 d §:ssä säädetään. Vastaava säännös olisi lisättävä vanhuspalvelulakiin, koska vanhuspalvelulain 16 §:ssä viitataan asiakaslain 7 §:ään eikä sosiaalihuoltolain 36 §:ään. Uusi momentti vastaisi muutoin alkuperäisessä esityksessä ehdotettua momenttia, mutta siinä viitattaisiin uusiin ehdotettaviin 47 §:ään ja 47 a - 47 c §:ään.

Arviointivelvollisuus tarkoittaisi sitä, että osana asiakkaan sosiaalipalvelujen suunnittelua hyvinvointialueella olisi velvollisuus arvioida, miten teknologia voisi olla hyödyksi asiakkaan vanhuspalvelulain mukaisissa palveluissa. Momentissa olisi viittaus ehdotettavaan uuteen sosiaalihuoltolain 47 §:ään ja 47 a – 47 d §:ään. Viittauksen tarkoituksena on ilmentää, että osana arviointia tulee huomioida pykälissä säädetyt edellytykset teknologian käyttämiselle. Yhtä lailla asiakkaan palveluiden suunnittelussa tulee huomioida lainsäädännön yleiset velvoitteet asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Arviointivelvollisuus on siis osa tätä kokonaisuutta.

Arviointivelvollisuudella turvataan teknologian hyödyntämisessä kansallisesti yhtenäiset edellytykset, jolloin teknologian käyttäminen on yhdenmukaista. Teknologian hyödyntämisellä voidaan osaltaan turvata sote-sektorin resursseja, erityisesti henkilöstön riittävyyttä, ja samalla kaikilla on mahdollisuus hyötyä teknologiasta. Teknologian tarkoituksena sosiaalihuollon palveluissa on yhtä lailla tarkoitus turvata yksilön oikeuksia. Arviointivelvollisuuden tulisi johtaa siihen, että asiakkaan palveluita suunniteltaessa arvioidaan teknologian mahdollisuudet ja tarvittaessa myös perustellaan, miksi teknologiaa ei käytetä. Arviointivelvollisuuden ei kuitenkaan tulisi johtaa siihen, että kaikissa tilanteissa aina käytetään teknologiaa, vaan arvioinnissa tulee korostua se, että asiakkaan palvelut suunnitellaan asiakkaan etu huomioiden.

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa palvelut on suunniteltava niin, että ne vastaavat määrältään, sisällöltään ja ajoitukseltaan iäkkään henkilön tarpeita. On siten perusteltua, että asiakassuunnitelmassa määritellään tarvittavien palvelujen lisäksi myös niiden toteuttamistapoja. Esimerkiksi kotihoidon kohdalla on tarpeen kirjata miltä osin iäkkään asiakkaan tarpeisiin voidaan vastata esimerkiksi etäkäynneillä tai lääkerobotti voi turvata lääkehoitoa osana kotihoidon kokonaisuutta ja mihin tehtäviin tarvitaan lähikäyntejä asiakkaan luona.

Asiakassuunnitelma on tarkistettava ilman aiheetonta viivytystä aina silloin, kun iäkkään henkilön toimintakyvyssä tapahtuu hänen palveluntarpeeseensa vaikuttavia olennaisia muutoksia. Mikäli edellä mainitut tarkistukset edellyttävät asiakkaan palvelujen muuttamista voimassa olevaan päätökseen nähden, on niistä tehtävä uusi päätös.

Asiakkaalla lain voimaan tullessa käytössä olevat teknologiset ratkaisut olisi saatettava osaksi asiakkaan asiakassuunnitelmaa, kun asiakkaalle hänen tilanteensa muuttuessa tehdään uusi palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelmaa päivitetään sen johdosta.

3.3 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

10 e §. *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta perittävä maksu.* Pykälään edotetaan lisättäväksi uusi 8 momentti. Uusi momentti vastaisi muutoin alkuperäisessä esityksessä ehdotettua momenttia, mutta siinä viitattaisiin uusiin ehdotettaviin 47 a ja 47 c §:ään. Uudessa momentissa säädettäisiin, että hyvinvointialue saisi periä kotona asuvalta asiakkaalta kohtuullisen maksun asiakassuunnitelmaan sisältyvästä palvelusta, jolla vastataan asiakkaan kiireelliseen ja ennakkoimattomaan avuntarpeeseen käyttäen sosiaalihuoltolain 47 a tai 47 c §:ssä tarkoitettua teknologista ratkaisua. Säännöksen nojalla hyvinvointialue saisi periä asiakkaalta maksun silloin, kun asiakkaalla on käytössä teknologinen ratkaisu, kuten turvaranneke, jonka avulla asiakkaan on mahdollista saada apua kiireellisessä avuntarpeessa. Tällainen avun antaminen kiireellisessä avuntarpeessa on sosiaalihuoltolain 19 a §:n mukaista kotihoitoa.

Asiakkaan kiireelliseen avuntarpeeseen liittyvää palvelua järjestetään tällä hetkellä pääosin sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentin mukaisena muuna tarpeisiin vastaavana sosiaalipalveluna. Valvonnan näkökulmasta on kuitenkin ongelmallista, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, *valvontalaki*) annettua lakia ei sovelleta palveluntuottajan tuottaessa sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja palveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon

järjestämisestä annetussa laissa (612/2021, *järjestämislaki*) edellytetään, että hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Myös eduskunnan oikeusasiamiehen turva-auttamispalvelua koskevassa ratkaisussa (EOAK/6328/2023) on lähdetty siitä, että tarpeita vastaavien sosiaalipalvelujen antaminen kiireellisissä tilanteissa on hyvinvointialueiden lainsäädäntöön sisältyvä tehtävä.

Tuntiperusteinen asiakasmaksu ei sovellu tarvittaessa toteutuvaan palveluun ja sen vuoksi tulkinta edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin muutosta, joka mahdollistaa kohtuullisen maksun perimisen palvelusta vastaavalla tavalla kuin asiakasmaksu on voitu nyt periä sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentin mukaisena muuna tarpeisiin vastaavana sosiaalipalveluna annetusta turva-auttamispalvelusta.

4 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2027.

5 Suhde täydennettävään esitykseen

Esityksessä ehdotetaan, että hallituksen esitystä 113/2025 vp täydennetään siten, että ensimmäiseen lakiehdotukseen (laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta) lisättäisiin uusi 47 a, 47 b, 47 c ja 47 d §. Lisäksi esityksen 47 §:ää ja 48 §:ää ehdotetaan muutettaviksi. Esityksen 3 §:n 9 kohta, joka koski teknisen valvonnan määritelmää, ehdotetaan poistettavaksi. Myös sosiaalihuoltolain asiakassuunnitelmaa koskevaa 39 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Esityksen toisen lakiehdotuksen (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta) asiakassuunnitelmaa koskevaa 16 §:n 3 momenttia muutettaisiin vastaavasti kuin sosiaalihuoltolain 39 §:ää.

Lisäksi esityksen kolmannen lakiehdotuksen (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta) 10 e §:n 8 momenttia muutettaisiin. Pykälässä säädetään jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta perittävä maksusta.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotettavassa sääntelyssä on suurelta osin kysymys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistämisestä ja perustuslain 22 §:n mukaisesta julkisen vallan velvollisuudesta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, vaikka esitykseen sisältyy myös perus- ja ihmisoikeuksia rajoittavia säännösehdotuksia. Sääntelyehdotus on merkityksellistä ennen muuta perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan 10 §:n ja oikeutta sosiaaliturvaan koskevan 19 §:n sekä perustuslain 1, 7 ja 10 §:ään kiinnittyvän itsemääräämisoikeuden kannalta. Ehdotettavassa sääntelyssä on huomioitu uuden teknologian käyttöönotosta aiheutuvat uhat ja riskit esimerkiksi yksityiselämän ja henkilötietojen suojalle. Samalla ehdotettu sääntely huomioi teknologian mahdollisuudet turvata asiakkaiden henkeä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä tukea työntekijöiden työtehtäviä ja työturvallisuutta. Ehdotettavalla sääntelyllä muodostetaan yhdenmukaiset edellytykset teknologian hyödyntämiselle sosiaalihuollon palveluissa. Näillä edellytyksillä turvataan siten sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksien toteutumista ja yhdenvertaisuutta.

Perus- ja ihmisoikeudet eivät ole sillä tavalla ehdottomia, etteikö niitä voisi tiettyjen edellytysten täyttyessä rajoittaa. Perusoikeuden rajoittamisella tarkoitetaan perusoikeussäännöksen soveltamisalan piirissä olevan oikeuden kaventamista tai perusoikeussäännöksen suojaamaan yksilön oikeusasemaan puuttumista julkisen vallan toimenpitein. Perusoikeuksien sallitut rajoitusedellytykset määräytyvät osaksi perusoikeuksia koskevien yleisten oppien ja osaksi joihinkin perusoikeussäännöksiin liittyvien yksinkertaisten tai yksilöityjen lakivarausten taikka sääntelyvarausten perusteella. Yksilön jonkin toisen perusoikeuden tai muiden ihmisten perusoikeuksien toteuttaminen samoin kuin painavat yhteiskunnalliset intressit saattavat edellyttää henkilön perusoikeuksien rajoittamista. Kollisiotilanne ratkaistaan perusoikeuksien punninnalla, jossa on pyrittävä ratkaisuun, joka parhaiten turvaa molempia perusoikeuksia yhtäaikaaisesti. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi yksityiselämän suojan kohdalla korostanut, ettei yksityiselämän suoja ole etusijalla muihin perusoikeuksiin nähden (ks. esim PeVL 14/2018 vp.). Arviossa pitääkin huomioida koko perusoikeusjärjestelmän kokonaisuus ja lainsäätäjän tulee turvata perusoikeudet tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä koko perusoikeusjärjestelmän kannalta (ks. Esim. PeVL 54/2014 vp, s. 2/II, PeVL 10/2014 vp, s. 4/I).

Perusoikeuksia saadaan rajoittaa ainoastaan laintasoisella sääntelyllä. Lailla säätämisen vaatimus perustuu ajatukseen yksilön perusoikeuksien suojaamisella lakiin perustumattomalta puuttumiselta. Lailla säätämisen vaatimus sisältää kiellon delegoida perusoikeuksien rajoittamista koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle hierarkiatasolle. Lisäksi perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Lakiehdotuksella selkeytettäisiin nykytilannetta säätämällä laintasoisesti teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa, sen sijaan, että niiden käyttäminen perustuisi toimintayksiköiden ohjeiden tai toimintakulttuurin varaan. Teknologisten ratkaisujen hyödyntämiselle asetettaisiin näin ollen yhdenmukaiset edellytykset ja rajoitukset, mikä turvaa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista. Samoin lakiehdotuksella selkeytettäisiin tekniseen valvontaan liittyviä epäselvyyksiä säätämällä teknisen valvonnan yhdenmukaisista edellytyksistä.

Jotta perusoikeudet turvattaisiin kaikissa tilanteissa samanaikaisesti mahdollisimman laajoina, perusoikeuksien rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimukset edellyttävät, että kirjoitettujen rajoitusten perusteella voidaan ennakoida rajoitusten todellista käyttöä. Lakiehdotuksessa on määritelty täsmällisesti ja tarkkarajaisesti teknologisten ratkaisujen ja teknisen valvonnan käyttöönoton edellytykset sekä rajattu teknisen valvonnan käyttöä esimerkiksi alueellisesti ja ajallisesti välttämättömään.

Sääntelyn täsmällisyys ja tarkkarajaisuus

Perustuslakivaliokunta antoi lausuntonsa (36/2026 vp) sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöluonnoksesta. Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen (kohta 12), että pykälän 1 ja 2 momentin välinen suhde jäi säädöstekstin perusteella huomattavan epäselväksi. Epäselväksi jäi muun muassa, onko 1 momentissa ja jos, niin missä määrin, tarkoitus oikeuttaa käyttämään sellaisia teknologisia ratkaisuja, joilla rajoitetaan yksityiselämän suojaa. Kuitenkin pykälän 2 momentti alkaa lausekkeella: "Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, saadaan (...)". Pykälän 1 ja 2 momentin välisestä suhteesta on välttämätöntä säätää yksiselitteisesti. Tällainen muutos oli edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta lausui myös (kohta 15), että lakiehdotuksesta eivät perustuslakivaliokunnan mielestä edelleenkään käy riittävän selvästi ilmi eriasteisesti perusoikeuksiin puuttuvat teknologiset ratkaisut ja niiden käytön edellytykset ja rajoitukset. Perustuslakivaliokunnan mukaan tältä osin riittävää olisi ratkaisujen joottelu ja lainsäädännöllinen eriyttäminen niiden

vaikutusten kannalta (PeVL 51/2025 vp, kappale 10). Ehdotettu 2 momentti ei valiokunnan mukaan itse asiassa perustu eriasteisten ratkaisujen jaottelulle ja lainsäädännölliselle eriyttämiselle. Siinä esitetyt kolme tilannetta ovat osin päällekkäisiä ja rajoituksille asetettujen vaatimusten osalta identtisiä. Tältä osin momentissa omaksutulla kolmijaottelulla ei näyttäisi olevan varsinaista merkitystä rajoitusten laajuuden ja rajoitusperusteiden hyväksyttävyyden näkökulmasta. Sääntelyä on välttämätöntä täsmentää niin, että siitä käyvät nyt ehdotettua selvemmin ilmi eriasteisesti perusoikeuksiin puuttuvat teknologiset ratkaisut ja niiden käytön edellytykset ja rajoitukset. Tällainen muutos oli edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta sääntelyehdotusta on täsmennetty siten, että teknologisen ratkaisun käyttöönottamisen yleisistä edellytyksistä säädetään erikseen. Lisäksi eri teknologisten ratkaisujen käyttöä koskevia säännöksiä on täsmennetty niiden eriasteiset perusoikeusvaikutukset huomioon ottaen. Muutosten tavoitteena on varmistaa, että sääntelystä käyvät aikaisempaa selkeämmin ilmi teknologisten ratkaisujen käyttöä koskevat oikeudelliset edellytykset ja rajoitukset sekä niiden vaikutukset perusoikeuksiin. Esityksen 47 a – 47 c tarkoitetun teknologisen ratkaisun käyttäminen asiakkaan palvelussa voi rajoittaa asiakkaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa ja sen vuoksi ratkaisujen käyttämisestä säädettäisiin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Lisäksi sääntelyä on täsmennetty niin, että siitä käy ilmi, miten teknologisen ratkaisun käyttöönottamisesta päätetään ja miten toimitaan sellaisessa tilanteessa, kun asiakas ei ymmärrä teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan. Ehdotettu sääntely ottaa näin ollen huomioon, että sosiaalihuollon palvelujen yhteydessä asiakkaan oikeudet pystytään toteuttamaan parhaalla tavalla yksilöllisen harkinnan perusteella.

Välttämätön huolenpito ja riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Perustuslain 19 §:n 3 momentissa turvatuille oikeuksille on perustuslakivaliokunnan mukaan vakiintunut tietty oikeudellinen sisältö ja arviointiperusteet. Säännöksen ei katsota turvaavan mitään tiettyä palvelujen järjestämistapaa. Olennaista on, että palvelujen riittävyys turvataan. Palvelujen järjestämistapaan ja saatavuuteen vaikuttavat välillisesti myös muut perusoikeussäännökset, kuten yhdenvertaisuus ja syrjinnän kielto (PeVL 17/2021 vp, s. 17). Pykälän 3 momentti sisältää myös sääntelyvarauksen, jolla on haluttu korostaa lainsäätäjän rajoitettua, perustuslain ilmaisemaan pääsääntöön sidottua liikkuma-alaa. (PeVM 25/1994 vp, s. 6/I). Perusoikeussäännöksen sisältö konkretisoituu yhdessä tavallisen lainsäädännön kanssa, mikä korostaa lainsäätäjälle osoitetun velvollisuuden merkitystä.

Perustuslaissa turvattujen sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyyden arvioinnin lähtökohtana on sellainen palvelujen taso, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, s. 18). Eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytännössä palvelujen riittävyyden arviointiin voidaan liittää ainakin palvelujen tasoon, saatavuuteen, saatavuuteen, laatuun ja potilasturvallisuuteen liittyviä tekijöitä (PeVL 59/2024 vp, k. 17, PeVL 17/2021 vp, s. 18–19, PeVL 15/2018 vp, s. 23, PeVL 15/2007 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on katsonut esimerkiksi sairaaloiden tehtävänjakoa koskevan arvioinnin kohdalla, että arviointi edellyttää perustuslain 19 §:n 3 momentissa turvattujen oikeuksien toteutumiseen liittyvien eri tekijöiden, kuten saatavuuden ja potilasturvallisuuden, yhteensovittamista. Valiokunta on myös painottanut, että perustuslain 19 §:n 3 momentin viittaus ”jokaiseen” edellyttää viime kädessä yksilökohtaista arviointia sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyydestä (ks. esim. PeVL 17/2021 vp, s. 18, PeVL 30/2013 vp, s. 3, PeVL 15/2020 vp, s. 3). Yksilökohtainen arvio tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollossa usein nimenomaan ammattihenkilön ja asiakkaan tai potilaan välillä, mutta siihen on syytä kiinnittää myös lainsäädäntövaiheessa.

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä useiden Suomea velvoittavien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kannalta. Erityisen merkityksellisiä ihmisoikeussopimuksia ovat taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976, TSS-sopimus), yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26 ja 27/2016) ja yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 60/1991) sekä uudistettu Euroopan sosiaalinen peruskirja (SopS 78–80/2002).

Euroopan sosiaalisen peruskirjan 23 artikla, joka turvaa ikääntyneiden henkilöiden oikeutta sosiaaliseen suojeluun, sisältää muun ohella erikseen maininnan heidän yksityisyytensä kunnioittamisesta. Samoin vammaisyleissopimuksen 22 artikla erikseen turvaa yksityisyyden kunnioittamista. Suomea velvoittavat kansainväliset ihmisoikeussopimukset osaltaan edellyttävät itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden kunnioittamista sosiaalipalvelujen suhteen. Esimerkiksi Euroopan sosiaalisen peruskirjan 23 artikla, joka turvaa ikääntyneiden henkilöiden oikeutta sosiaaliseen suojeluun, sisältää muun ohella erikseen maininnan heidän yksityisyytensä kunnioittamisesta.

YK:n vammaisyleissopimuksessa turvataan vammaisille henkilöille oikeus parhaaseen mahdolliseen terveyden tasoon ilman syrjintää vammaisuuden perusteella. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki asianmukaiset toimet varmistaakseen sukupuolisensitiivisten terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden vammaisille henkilöille, terveyteen liittyvä kuntoutus mukaan lukien (artikla 25). Edelleen sopimuksessa turvataan muun muassa oikeus kuntoutukseen (artikla 26) ja riittävä elintaso ja sosiaaliturva (artikla 28). YK:n vammaisyleissopimuksen 4 artiklan mukaiset yleiset velvoitteet nimenomaisesti edellyttävät sopijavaltioita ”toteuttamaan tai edistämään vammaisille henkilöille soveltuvan uuden teknologian, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologia, liikumisen apuvälineet, laitteet ja apuvälineteknologia, tutkimusta ja kehittämistä sekä edistämään niiden saatavuutta ja käyttöä, asettaen etusijalle kohtuuhintaisen teknologian”. Apuvälineteknologian osalta vammaisyleissopimuksessa edellytetään muun muassa varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäisen henkilökohtaisen liikkumisen, muun muassa kannustamalla liikkumisen apuvälineitä, laitteita ja apuvälineteknologiaa tuottavia tahoja ottamaan huomioon kaikki vammaisten henkilöiden liikkumisen näkökohdat.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista edellyttää sopijavaltioiden ensisijaisesti ottavan huomioon lapsen edun kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat lapsia. Lapsella on myös oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista (24 artikla). Esityksessä ehdotettavilla säännöksillä on merkitystä arvioitaessa, miten teknologisten ratkaisujen hyödyntäminen vaikuttaa yksilön oikeuteen riittäviin sosiaali- ja terveystalouteen ja edelleen sosiaalihuoltolain mukaisiin tarpeenmukaisiin, riittäviin ja laadukkaisiin sosiaalipalveluihin. Toisaalta merkityksellistä on myös se, että sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa voidaan suorittaa teknistä valvontaa, jolla myös voidaan turvata asiakkaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Aikaisempaa eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytäntöä riittävien palvelujen turvaamisesta ja teknologisten ratkaisujen hyödyntämisestä tai teknisestä valvonnasta ei ole.

Teknologisilla ratkaisuilla on tarkoitus tukea asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamista, eikä teknologialla ole tarkoitus poistaa asiakkaan oikeutta ihmisen hoivaan. Sääntelyllä edellytetäänkin palveluntuottajaa huolehtimaan, että asiakkaan oikeus inhimilliseen kohtaamiseen ja henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen toteutuu. Perustuslakivaliokunta on vanhuspalvelulain säätämisen yhteydessä arvioinut, että lain läheisimmät perusoikeuskytkennät ovat perustuslain 19 §:n 1 ja 3 momenttiin (PeVL 36/2012 vp, s. 2). Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Välttämättömällä huolenpidolla säännöksessä tarkoitetaan sen esitöiden mukaan muun ohella palveluja, joilla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytykset, ja

siihen sisältyy vanhusten huoltoon kuuluvat tukitoimet (HE 309/1993 vp, s. 69/II). Teknologinen ratkaisu voi kuitenkin olla käytössä pitkäaikaisesti, jolloin sen avulla voidaan seurata asiakkaan tilannetta säännöllisesti palvelun toteuttamisen ja palvelutarpeen arvioinnin tukena. Palveluntuottajan olisi myös säännöllisesti arvioitava teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä asiakkaan palvelussa.

Teknologisilla ratkaisuilla voidaan turvata asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sosiaalihuollon palvelujen toteuttamisessa vaikuttamalla esimerkiksi palvelujen laatuun, turvallisuuteen, määrään tai toteuttamismuotoon. Sosiaalihuoltolain 39 §:n mukaan palvelujen järjestämisen tavoitteena on asiakkaan itsenäinen selviytyminen. Teknologia voi mahdollistaa itsenäisen asumisen kotona pidempään, hälyttää tarvittaessa apua ja toisaalta tarjota mahdollisuuden olla yhteydessä ammattilaiseen useammin. Tekninen valvonta toisaalta mahdollistaa sosiaalihuollon toimintayksiköissä sekä asiakkaiden että ammattilaisen terveyden ja hyvinvoinnin turvaamisen sekä turvallisuuden takaamisen. Palvelutarpeiden kasvaessa ja palvelujärjestelmän toimintakyvyn turvaamiseksi henkilöstön työpanoksen tarkoituksenmukainen kohdentaminen asiakkaisiin ja tilanteisiin, joissa ammattihenkilön arviointi tai muu toiminta on välttämätöntä, on yksi keino turvata perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen toteutuminen.

Samoin yhteisten tilojen tekninen valvonta on merkityksellistä perustuslain 19 §:ssä turvattujen oikeuksien kannalta. Teknisellä valvonnalla voidaan vaikuttaa positiivisesti 19 §:ssä turvattujen oikeuksien toteuttamiseen, oikea-aikaisuuteen ja asiakkaan palvelujen turvallisuuteen. Tekninen valvonta sosiaalihuollon toimintayksikössä mahdollistaisi osaltaan asiakkaan terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin laajempaa turvaamista. Kuitenkin teknistä valvontaa voitaisiin toteuttaa vain silloin, kun se on tarpeen edellä mainituista näkökulmista. Tekninen valvonta tulisi rajata ajallisesti ja alueellisesti välttämättömään ja sen olisi oltava oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Ehdotettu sääntely ei vaikuta asiakkaan oikeuteen saada sosiaalipalvelua, mutta se voi vaikuttaa asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamiseen positiivisesti. Asiakas voi saada teknisen valvonnan ansiosta nopeampaa apua ja hänen terveytensä voidaan turvata täten paremmin. Teknisen valvonnan voidaan arvioida vaikuttavan myös henkilöstötarpeeseen; toimintayksikössä ei välttämättä tarvitse olla yhtä monta yöhöitajaa kuin ilman teknistä valvontaa. Toisaalta teknisen valvonnan ansiosta käytettävissä oleva henkilöstöresurssi voidaan kohdentaa ajallisesti kiireellisempiin aikoihin ja laadultaan sellaisiin tehtäviin, joissa henkilön läsnäolo on palvelun toteuttamisen kannalta keskeistä. Tekninen valvonta on samalla merkityksellistä yksityiselämän suojan kannalta ja tätä on arvioitu tarkemmin alempana.

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä on kyse sellaisten palvelujen järjestämisestä, joissa on keskeisesti kyse julkiselle vallalle osoitetun, viime kädessä oikeuteen elämään kiinnittyvien perusoikeuksien turvaamistehtävien toteuttamisesta (PeVL 65/2018 vp, s. 32). Ehdotettavan sääntelyn katsotaan muodostavan kokonaisuuden, joka vähintään välillisesti toteuttaa turvaamisvelvoitetta, joka kohdistuu oikeuteen elämään. Erityisesti sosiaalihuollon palveluissa hyödynnettävä teknologia voi tukea ammattihenkilöitä työssään tavalla, joka varmistaa asiakkaalle oikea-aikaisen ja nopeamman avunsaannin myös äärimmäisissä tilanteissa, kuten fyysisten loukkaantumisien yhteydessä. Teknologia mahdollistaa myös henkilöstöresurssin kohdentamisen siten, että henkilöstö pääsee oikea-aikaisesti sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Ehdotuksen katsotaan turvaavan oikeuden elämään toteutumista.

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös ihmisarvon ja ihmisen itsemääräämisoikeuden kannalta. Valtiosääntö turvaa perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaan ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.

Yksilön oikeuksien ja vapauksien turvaamista koskevan maininnan piiriin kuuluu myös monien muiden oikeuksien käytön perustana oleva yksilön itsemääräämisoikeus eli vapaus määrätä itsestään ja toimistaan (HE 309/1993 vp, s. 42/I). Perustuslain 1 §:n 2 momentin säännös ilmaisee perustuslain keskeisen arvoperustan, ja se tulee ottaa huomioon perustuslain muita säännöksiä tulkittaessa (HE 1/1998 vp, s. 73/I). Itsemääräämisoikeus ja siihen liittyviä oikeuksia on turvattu myös esimerkiksi YK:n vammaisyleissopimuksessa, jonka yksi yleinen periaate on vammaisen henkilön yksilöllisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Samoin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa turvataan esimerkiksi lapsen oikeus ilmaista vapaasti mielipiteitään (13 art.) ja lapsen etu asetetaan etusijalle.

Itsemääräämisoikeuden on lisäksi katsottu kiinnittyvän myös perustuslain 7 §:n säännöksiin henkilökohtaisesta vapaudesta ja koskemattomuudesta sekä 10 §:n säännöksiin yksityiselämän suojasta (ks. esim. PeVL 15/2015 vp, s. 3). Oikeus perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohdaiseen koskemattomuuteen antaa suojaa esimerkiksi henkilöön käyviä tarkastuksia tai vastavia toimenpiteitä vastaan. Säännöksellä on katsottu olevan yhteys myös perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan. Kyse ei ole pelkästään ruumiillisesta koskemattomuudesta, vaan suojan piiriin katsotaan kuuluvan myös merkittävä puuttuminen yksilön henkiseen koskemattomuuteen, vaikka puuttumisessa ei olisi kyse ihmisarvon vastaisesta kohtelusta (HE 309/1993 vp, s. 47).

Perustuslaissa suojattu itsemääräämisoikeus on kattavasti turvattu osana sosiaalihuoltolakia ja sosiaalihuollon asiakslakia. Itsemääräämisoikeus on jo nykysääntelyssä vahva lähtökohta sosiaalihuollon palveluissa aina asiakasprosessista alkaen. Itsemääräämisoikeuteen kytkeytyvää sääntelyä on lisäksi muualla erityislainsäädännössä. Itsemääräämisoikeus tulee huomioida lain edellyttämällä tavalla myös siltä osin kuin on kyse nyt ehdotettavan sääntelyn tarkoitamista teknologisten ratkaisujen hyödyntämisestä osana sosiaalihuollon palvelua. Valmistelussa tämä on arvioitu riittäväksi itsemääräämisoikeuden turvaamisen kannalta ja samalla mahdollistetaan itsemääräämisoikeudenkin turvaaminen siten, että huomioidaan asiakkaan yksilöllinen tilanne ja olosuhteet. Ehdotettavalla lainsäädännöllä ei muuteta esimerkiksi palvelutarpeen arviointiin tai muutoin asiakasprosessiin liittyviä perusperiaatteita, mutta jatkossa asiakkaan palvelua suunniteltaessa olisi aina arvioitava, voidaanko hänen sosiaalipalveluissaan hyödyntää teknologisia ratkaisuja. Asiakkaan itsemääräämisoikeus tulee huomioida myös teknologiaan liittyvää arviointivelvoitetta toteutettaessa samalla tavalla kuin muutakin palvelutarvetta arvioitaessa. Viimekädessä kyse on siitä, että asiakasprosessissa tulee huomioida asiakkaan yksilöllinen tilanne, ymmärryskyky ja mahdollisuus itsemääräämisoikeutensa toteuttamiseen. Asiakkaan omat toiveet ja mielipiteet tulee selvittää tilanteessa kuin tilanteessa siltä osin kuin se on mahdollista.

Perustuslakivaliokunta kuitenkin lausui (PeVL 36/2026 vp, kappale 17), että teknologisten ratkaisujen käytön edellytykset voivat olla erilaisia tilanteissa, joissa asiakas ymmärtää asian ja on kykenevä antamaan suostumuksensa ratkaisun käyttöön ja joissa näin ei ole. Jälkimmäisessä tapauksessa siltä osin kuin sääntelyssä on kyse yksityisyyden suojaan puuttumisen mahdollistavista teknologista ratkaisusta, olisi säädettävä nimenomaisista laissa yksilöidyistä asiallisista asiakkaan hoivan ja hoidon laatuun kiinnittyvistä edellytyksistä sille, että teknologisen ratkaisun avulla voidaan esimerkiksi seurata elintoimintoja, ääntä, liikettä tai sijaintia. Myös kuva- tai ääniyhteyden avaamisen edellytyksistä tulisi säätää. Tällaisia perusteita voisivat asiakkaan oman aloitteen lisäksi olla esimerkiksi ainakin yhteyden lyhytaikainen avaaminen asiakkaan kanssa etukäteen sovittuna säännöllisenä ajankohtana asiakkaan terveyden ja huolenpidon varmistamiseksi tai erityisen syyn perusteella syntynyt epäily siitä, että asiakas on välittömässä hengen tai terveyden vaarassa eikä hänen arvioida voivan oma-aloitteisesti ottaa kuva- tai ääniyhteyttä. Huomionarvoista on, että perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslaista ei sinänsä johdu estettä nyt ehdotetulle sääntelylle, jossa nimenomaista suostumusta ei edellytetä (PeVL 51/2025 vp, kappale 14).

Esityksen perustuslainmukaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon, että esityksen mahdollistamat teknologiset ratkaisut eivät sinänsä rajoita asiakkaan toimintaa, kuten fyysistä liikkumista. Esitys ei esimerkiksi salli sähkölukkoja tai muita sähköisiä laitteita, joilla estetään asiakasta liikkumasta ja puututaan asiakkaan fyysiseen koskemattomuuteen. Asiakkaan sijaintia seuraava turvaranneke tai vastaava sinänsä voi seurata asiakkaan liikkumista ja sijaintia. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että sijaintitiedon käsitteleminen liittyy perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan, jonka lähtökohtana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista siihen (PeVL 36/2002 vp, s. 5/II, PeVL 9/2004 vp, s. 5/II, PeVL 16/2018 vp, s. 4). Lisäksi sijaintitiedon selvittämistä koskevalla sääntelyllä on liittynyt myös perustuslain 9 §:ssä turvattuun liikkumisvapauteen (PeVL 36/2002 vp, s. 5/II, PeVL 9/2004 vp, s. 5/II, PeVL 16/2018 vp, s. 4). Tältä osin onkin huomionarvoista, että sääntelyssä ehdotetaan, että asiakkaan havainnointiin mahdollistava teknologinen ratkaisu saa välittää tiedon ainoastaan asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisestä tapahtumasta palveluntuottajalle toimienpiteitä varten. Lisäksi edellytyksenä on, että jatkuvaa havainnointia mahdollistavan teknologisen ratkaisun välittämien tietojen laajuus on oikeassa suhteessa asiakkaan yksilöllisesti arvioituun palvelutarpeeseen. Teknologisen ratkaisun perusoikeusvaikutuksia arvioitaessa merkitystä on sillä, että sosiaalipalvelujen toteuttaminen voi jatkua kuukausia tai vuosia. Yksittäisen havainnon vaikutus yksityisyyden suojaan on olennaisesti erilainen kuin jatkuvan ja pitkäkestoisen seurannan, jonka perusteella voidaan muodostaa yksityiskohtainen kuva henkilön hoivan, huolenpidon ja turvallisuuden tarpeesta.

Esityksessä ehdotetut teknologiset ratkaisut puuttuvat asiakkaan yksityiselämän suojaan ja tavoitteena on turvata asiakkaan oikeus hyvään hoivaan ja viimesijassa elämään. Vaikka sääntely mahdollistaa teknologisen ratkaisun käyttöönoton myös tilanteessa, jossa asiakas ei kykene muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan asiassa, kyse ei ole varsinaisesta itsemääräämisoikeuden rajoittamisesta. Asiakkaan toimintavapautta ei rajoiteta eikä hänen käyttäytymistään ohjata tai kontrolloida rajoitustoimenpiteillä ominaisella tavalla. Teknologisten ratkaisujen käyttöön liittyvä perusoikeusarviointi kohdistuu ensisijaisesti yksityiselämän suojaan sekä henkilötietojen suojaan.

Esitys mahdollistaisi teknologisen ratkaisun käyttöönoton myös tilanteessa, jossa asiakas ei kykene ymmärtämään ratkaisun merkitystä palvelussaan eikä vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Teknologisen ratkaisun käyttö ei rajoita asiakkaan fyysistä liikkumisvapautta, toimintavapautta tai muuta itsemääräämisoikeuden ydinalueelle kuuluvan oikeuden rajoittamista. Perusoikeusarvioinnissa korostuu siten ensisijaisesti yksityiselämän suojaan kohdistuvan puuttumisen hyväksyttävyyden, välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden. On myös huomioitava, että monissa tilanteissa sensortechnologia tai kuva- tai ääniyhteyden mahdollistava teknologia voi olla asiakkaan kannalta vähemmän yksityisyyttä loukkaava vaihtoehto kuin jatkuvat fyysiset käynnit, asiakkaan itsemääräämisoikeutta paremmin tukeva vaihtoehto kuin henkilökunnan jatkuva läsnäolo, turvallisuuden näkökulmasta tehokkaampi vaihtoehto kuin määrääjain tapahtuva tarkistaminen ja näiden lisäksi myös asiakkaan kotona asumista mahdollistava ratkaisu.

Laissa säädettäisiin teknologisten ratkaisujen käyttöönoton yleisistä ja tarkemmista edellytyksistä, käyttöönotosta päättämisestä sekä käytön edellytysten säännöllisestä arvioinnista. Sääntelyllä pyritään varmistamaan, että teknologisia ratkaisuja käytetään vain asiakkaan hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta perustelluissa tilanteissa ja asiakkaan yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen. Sääntelyä voidaan pitää perusoikeusjärjestelmän kannalta täsmällisenä, tarkkarajaisena ja oikeasuhtaisena.

Yksityiselämän suoja ja kotirauhan suoja

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (PeVL 42/2016 vp, s. 2-3). Lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettyä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4-5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp).

Ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatun yksityiselämän ja kotirauhan näkökulmasta, sekä henkilötietojen suojan näkökulmasta. Yksityiselämän suojaan puuttuvassa teknologisessa ratkaisussa on kyse perusoikeuden rajoittamisesta, mutta merkityksellistä on myös se, että teknologisen ratkaisun tarkoitus on turvata asiakkaan perustuslain 19 §:ssä tarkoitettua oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveystietoihin ja viime kädessä perustuslain 7 §:ssä turvattua oikeutta elämään. Kyse on siis perusoikeuksien välisestä punninnasta, jossa on pyrittävä ratkaisuun, joka parhaiten turvaa molempia perusoikeuksia yhtäaikaista.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 4/2021 vp, kappale 8) on kiinnittänyt huomiota siihen, että henkilön sosiaalihuollon tarvetta tai hänen saamiaan sosiaalihuollon palveluja, tukitoimia ja muita sosiaalihuollon etuuksia koskevia tietoja ei voida suoraan rinnastaa yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Kyseisten tietojen rekisteröinnin on kuitenkin kansallisesti katsottu sisältävän tavanomaista suuremman riskin kansalaisten yksityisyydelle ja oikeusturvalle, minkä vuoksi tietoja on perusteltua pitää valtiosääntöisesti arvioiden arkaluonteisina (PeVL 15/2018 vp, s. 38, ks. myös HE 96/1998 vp, s. 4/I). Poissuljettua ei myöskään ole, etteikö näihin tietoihin voisi sisältyä tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, kuten esimerkiksi tietoja sosiaalihuollon asiakkaan terveydentilasta. Ehdotetussa sääntelyssä on otettu huomioon EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön asettamat vaatimukset. Ehdotettavassa sääntelyssä on kyse valtiosääntöisesti arvioiden arkaluonteisista henkilötiedoista, vaikka sosiaalihuollon tietojen ei voida katsoa suoraan rinnastuvan EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin (PeVL 4/2021 vp, s. 3). Lisäksi sosiaalihuollon tietoihin saattaa sisältyä myös 9 artiklan tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. EU-tuomioistuimen tulkinnan mukaan tieto kuuluu erityisiin henkilötietoryhmiin, kun se tosiasiallisesti on omiaan paljastamaan olosuhteen, jota 9 artiklassa tarkoitetaan (C-184/20). Teknologian käyttö ja siihen liittyvä arkaluonteisten henkilötietojen käsittely voi aiheuttaa riskejä luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille. Riskiperustainen lähestymistapa edellyttää näiden mahdollisten uhkien ja riskien huomiointia. Nämä mahdolliset riskit huomioiden yksityiskohtainen, yksilön oikeuksia ja vapauksia turvaavan erityislainsäädännön säätäminen on katsottu perustelluksi. Perustuslakivaliokunnan käytännön edellyttämällä tavalla (PeVL 4/2021 vp, s. 3) sääntelyssä on näin ollen huomioitu koko perusoikeusjärjestelmän kokonaisuus ja turvattu henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä tämä kokonaisuus huomioiden. Valiokunta on pitänyt henkilötietojen suojan kannalta keskeisenä myös tiedollista itsemääräämisoikeutta (ks. esim. PeVL 4/2021 vp, s. 5, PeVL 23/2020 vp, s. 9, PeVL 2/2018 vp, s. 8). Perustuslakivaliokunnan käytännössä itsemääräämisoikeus kiinnittyy useisiin perusoikeuksiin kuten perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän suojaan (PeVL 4/2021 vp, s. 5, PeVL 48/2014 vp, s. 2/II). Ehdotettavalla sääntelyllä ei muuteta sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelyä sääntelevää

asiakastietolakia. Näin ollen ehdotettava sääntely ei muuta niitä perusratkaisuja, joiden varaan sosiaalihuollon asiakastietojen käsittely perustuu ja joita perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettäessä on huomioitu myös tiedollinen itsemääräämisoikeus (HE 246/2022 vp, s. 173).

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 13/2016 vp, s. 4, PeVL 14/2009 vp, s. 3/I). Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Valiokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään ja sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa (PeVL 65/2018 vp, s. 45, PeVL 15/2018 vp, s. 40). Perusoikeusvaikutusten arvioinnissa merkityksellistä ei ole ainoastaan kerättyjen tietojen käyttö, vaan myös tiedonkäsittelyn luonne, kesto, jatkuvuus ja sen ulottuminen asiakkaan yksityiselämän ja kotirauhan piiriin. Tästä syystä erikseen ehdotetaan säännöstä (47 §) yleisistä käytön edellytyksistä, jossa arvioidaan teknologisen ratkaisun soveltuvuus asiakkaalle, mutta myös siksi, että asiakas saa ymmärrettävää tietoa siitä, miten hänen palvelunsa on tarkoitus toteuttaa ja miten laadullisesti voidaan osaltaan myös huolehtia riittävästä hoivasta, huolenpidosta ja turvallisuudesta, jotta se olisi mahdollisimman oikea-aikaista. Lisäksi esityksessä ehdotetut 47 a – 47 c § asettavat lisäedellytyksiä sille, miten asiakkaan yksityiselämän suojaan puuttuvia teknologisia ratkaisuja voidaan ottaa käyttöön. Sosiaalihuollon palvelun yhteydessä hyödynnetty teknologinen ratkaisu on henkilötietojen käsittelyn ja henkilötietojen suojan osalta sidottu asiakastietolain edellyttämällä tavalla sosiaalihuollon ammattihenkilön työtehtäviin. Teknologisten ratkaisujen osalta tulee huomioida samat vaatimukset kuin kaikessa sosiaalihuollon asiakastietojen käsittelyssä, muun muassa minimointiperiaate ja läpinäkyvyysvaatimukset huomioiden. Lisäksi rekisterinpitäjä on velvoitettu uusien henkilötietoja käsittelevien teknologisten ratkaisujen käyttöönoton yhteydessä toteuttamaan tietosuoja-sääntelyn edellyttämät vaikutustenarvioinnit ja muut toimenpiteet, joilla otetaan huomioon sosiaalihuollon asiakastietojen arkaluonteisuus ja henkilötietojen käsittelystä seuraavat riskit ja uhat. Nyt ehdotettava sääntely ei vaikuta tietosuoja-sääntelystä seuraaviin rekisterinpitäjän velvollisuuksiin ja siten esimerkiksi rekisteröidyn oikeudet henkilötietojen käsittelyn osalta pysyvät samana. Ehdotetun sääntelyn arvioinnin yhteydessä on myös laajasti otettu huomioon kotirauhan käsite ja sitä turvaava perusoikeus. On huomionarvoista, ettei kaikki sosiaalihuollon palvelun toteuttamisessa hyödynnettävä teknologia ole sellaista, että se olisi merkityksellistä kotirauhan suojan kannalta. Valmistelussa kuitenkin katsottiin, että esimerkiksi asiakkaan asuinhuoneistoon turvallisuutta ja hyvinvointia varten asennettu teknologia voi olla merkityksellistä kotirauhan suojan kannalta.

Perustuslakivaliokunta lausui alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan toisessa lausunnossa (PeVL 36/2026 vp, kohta 18), että valiokunta on lisäksi jossakin määrin erilaisessa sääntely-yhteydessä antanut merkitystä perusoikeuden rajoituksen mahdollistavan toimenpiteen salaviihkaiselle luonteelle (ks. esim. PeVL 5/1999 vp, s. 4/II ja PeVL 8/1994 vp, s. 3/II). Valiokunta piti selvänä, ettei sosiaalihuoltolain mukaisella teknologisella ratkaisulla voida mahdollistaa esimerkiksi kuva- tai ääniyhteyden avaamista niin, ettei se olisi havaittavissa. Laissa tulisi siten selvyyden vuoksi säätää myös siitä, että kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta ilmoitetaan asiakkaalle esimerkiksi äänellä tai valolla tai muulla havaittavalla tavalla. Esitystä on täsmennetty siten, että 47 a – 47 c §:ssä säädettäisiin, että kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulee ilmoittaa asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla.

Yhteyden avaaminen ei ole sidottu tiettyyn ammattiryhmään tai tehtävänimikkeeseen, koska asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisiä tilanteita voi ilmetä kaikkina vuorokaudenaikoina ja niiden arvioiminen edellyttää usein välitöntä reagointia. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan tilanteen nopea selvittäminen ja tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen ilman viivytystä. Tämän vuoksi reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaaminen on säädetty toimintayksikön henkilöstöön kuuluvan tehtäväksi. Käytännössä yhteyden voi avata se asiakkaan palvelusta vastaava tai vuorossa oleva työntekijä, joka arvioi jatkotoimien tarpeen.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan turva-auttamispalvelua ja etäpalveluja todennut, että sääntelyssä tulee kiinnittää huomiota myös siihen, miten huolehditaan muiden kuin asiakkaan (esimerkiksi hänen kanssaan samassa taloudessa asuvien) perusoikeuksista (PeVL 24/2022 vp, kappale 14). Valiokunnan mielestä sanottua seikkaa koskeva tarkastelu nyt käsillä olevassa ehdotuksessa jäi varsin vähäiseksi. Valiokunta kiinnitti huomiota myös toisenlaisessa sääntelyyhteydessä etäyhteyksin toteutettavan tarkastuksen rajaamisesta lausumaansa (PeVL 21/2022 vp, kappale 13). Esityksessä ehdotetaan, että reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulisi ilmoittaa asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla. Tällä edellytyksellä suojataan myös muun kuin asiakkaan yksityiselämän suoja. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 21/2022 oli kyse etäyhteyksin tehtävästä tarkastuksesta rikosten selvittämiseksi. Lausunnossa valiokunta totesi: ”perustuslakivaliokunnan mielestä tarkastuksen toteuttamiseen käytettävä yhteys on säännösperustaisesti rajoitettava näkö- ja kuuloyhteyteen tarkastuksen kohteena olevaan henkilöön ja näkymään niihin ilmoitusvelvollisen järjestelmiin, joihin tarkastuksessa on välttämätöntä päästä. Sääntelyä on valiokunnan mielestä välttämätöntä täsmentää siten, että siinä säädöspohjaisesti varmistetaan etäyhteyksin tapahtuvan tarkastuksen toimittaminen kotirauhan suojaan puuttumattomalla tavalla.” Käsillä olevassa esityksessä ovat kyseessä hyvin erilaiset suojattavat perusoikeudet kuin perustuslakivaliokunnan arvioimassa ehdotuksessa. Ehdotetulla sääntelyllä turvattaisiin asiakkaan oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin ja viime kädessä oikeutta elämään. Sääntelyehdotuksessa on myös huomioitu sekä asiakkaan että muun henkilön henkilötietojen suoja säätämällä henkilötietojen ja asiakastietojen käsittelystä tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Käytännössä voi olla tilanne, että teknologinen ratkaisu avaa kuvayhteyden ja kuvassa näkyy henkilö, joka ei ole asiakas. Tällainen henkilö ei kuulu sosiaalihuoltolain soveltamisalaan eikä hänen henkilötietojensa käsittelylle sinänsä ole oikeusperustetta. Siksi esityksessä onkin ehdotettu, että teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot on rajattava asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään ja että henkilötiedot on poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja asiakastiedot on kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää. Esityksessä sivullisten asema on huomioitu myös siten, että ennen ääni- tai kuvayhteyden avaamista palveluntuottajan on ilmoitettava siitä asiakkaalle havaittavalla tavalla ja tämä vastaa perustuslakivaliokunnan lausunnon edellä mainittua edellytystä lailla säätämisestä.

Eduskunnassa on hiljattain hyväksytty lastensuojelulakia koskeva lakiehdotus (HE 149/2025 vp), jossa oli kyse kameravalvonnasta eristämisen yhteydessä. Lastensuojelulakiin lisätyssä 70 a §:ssä, joka tulee voimaan 1.10.2026 säädetään, että laitoksen yhteydessä olevassa eristystilassa voidaan toteuttaa teknisenä valvontana kameravalvontaa, jos eristämisen turvallinen toimenpano sitä edellyttää. Kameravalvontaa voidaan käyttää vain, kun se on välttämätöntä ja oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Kameravalvontaa ei saa kohdistaa siihen osaan eristys-huonetta, joka toimii WC- ja pesutilana. Eristämisen yhteydessä kameravalvonnasta tulee ilmoittaa lapselle. Teknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvaan asiakastietojen käsittelyyn sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia. Lisäksi pykälässä on viittaus työntekijän kameravalvonnasta yksityisyyden suojasta työelämässä annettuun lakiin. Perustuslakivaliokunta ei arvioinut kyseistä säännösehdotusta antamassaan lausunnossa (PeVL

56/2025 vp). Käytännössä myös eristämistilassa voi olla muu henkilö kuin lapsi, jonka turvallisuuden varmistamiseksi kameravalvontaa käytetään.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toiminnaista. Kotirauhan suojan ydinalueena on pidetty henkilön asuntoa (HE 309/1993 vp). Perustuslaissa turvattu kotirauhan piiri käsittääkin lähtökohtaisesti sellaiset tilat, joita käytetään pysyväisluontoiseen asumiseen. Sosiaalihuollon yksiköissä tällaiset tilat ovat ainakin niitä, joissa asiakas asuu pysyväisluontoisesti, mukaan lukien hygieni- ja saniteetitilat. Kyse voi olla esimerkiksi asiakkaan omasta huoneistosta, vaikka siellä tarpeen mukaan suoritettaisiin hoivatoimenpiteitä, jolloin myös ammattihenkilöillä on tilaan pääsy. Pysyväisluontoinen asuminen ei edellytä sitä, että huoneistossa asuttaisiin ympärivuorokautisesti (PeVL 65/2010, s. 3). Kuitenkaan esimerkiksi laitoshuollossa asuvan lapsen käytössä olevia tiloja ei ole katsottu kotirauhan piiriin kuuluviksi tiloiksi (PeVL 5/2006 vp, s. 5). Tilat, joiden ei katsota kuuluvan kotirauhan piiriin, ovat silti merkityksellisiä perustuslaissa turvattun yksityiselämän suojan kannalta. Sääntelyn täsmällisyyden kannalta on olennaista, että laista ilmenee, missä perusoikeuksien turvaamiseen palautuvassa konkreettisessa tarkoituksessa kotirauhan piiriin ulottuva toimenpide on sallittu, ja että laista näin käy ilmi, mitä perusoikeuksien turvaamisella asianomaisessa sääntely-yhteydessä tarkoitetaan. (PeVL 37/2005 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on todennut alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 51/2025, kappale 19), että kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluontoiseen asumiseen käytetyt tilat (ks. esim. PeVL 49/2005 vp, s. 3/II, PeVL 40/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 43/2010 vp, s. 2/I). Perustuslakivaliokunta ei ole aiemmin pitänyt rangaistustalouden selliä (PeVL 12/1998 vp, s. 5/II), säilöönottotilaköön majoitushuoneina käytettäviä tiloja (PeVL 54/2001 vp, s. 4/II), laitoshuollossa olevan lapsen käytössä olevia tiloja (PeVL 5/2006 vp, s. 5/II) tai vastaanottokeskuksen asukkaan käytössä olevia tiloja (PeVL 59/2010 vp, s. 3/II) perustuslain 10 §:ssä turvattun kotirauhan piiriin kuuluvina tiloina. Tällaisiin tiloihin kohdistuvat tarkastusvaltuudet ovat sen sijaan merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän suojan kannalta. Valiokunta toteaa lisäksi (kappale 21), että sosiaalihuoltolain 48 §:ssä tarkoitettujen toimintayksiköiden yhteisissä käytössä olevat tilat voivat olla sääntelyn laajan soveltamisalan vuoksi varsin moninaisia. Ja, että vaikka ainakin osassa toimintayksiköistä oleskelun peruste, luonne ja ajallinen kesto poikkeavat merkittävästikin valiokunnan aikaisemmin arvioimista tilanteista, edellä kuvattu lausuntokäytäntö huomioon ottaen on perusteltua arvioida tällaisten tilojen jäävän kotirauhan suojan ulkopuolelle.

Sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa toteutettava tekninen valvonta on merkityksellistä erityisesti henkilötietojen käsittelyyn liittyvän oikeusturvan kannalta. Teknisen valvonnan osalta oikeusturva varmistaa henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeusturvakeinot, jotka osin seuraavat suoraan EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta. Tähän kokonaisuuteen lukeutuu myös rekisterinpitäjän vastuut, rekisteröidyn oikeudet ja esimerkiksi tietosuojavaltuutetun laillisuusvalvonta. Tekninen valvonta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa katsotaan välttämättömäksi asiakkaiden terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden kannalta. Ehdotetussa säännöksessä yhteisten tilojen tekniselle valvonnalle asetetaan näin ollen laintasoinen perusta, sillä kyse on erityisesti yksityiselämän kannalta merkityksellisestä toiminnasta. Laintasoiselle sääntelylle on perusteet. Ehdotetulla sääntelyllä luodaan samalla täsmälliset edellytykset tekniselle valvonnalle ja asetetaan sille myös rajoitteet. Ehdotetussa sääntelyssä on huomioitu se, että yksityiselämän suojan turvaamiseksi sääntelyn tulee olla tarkkarajaista ja täsmällistä. Yhteisten tilojen tekninen valvonta onkin ehdotuksessa rajattu vain tiettyihin sosiaalihuollon toimintayksiköiden tiloihin ja vain tiettyihin edellytyksiin. Lisäksi esimerkiksi teknologian niin mahdollistaessa henkilötietojen käsittely on minimoitava täysin välttämättömään. Sääntelyllä näin ollen turvataan yksityiselämän suojan toteutuminen osana yhteisten tilojen teknistä valvontaa.

Julkisen vallan käyttöä sisältävän tehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Ehdotettu sääntely on merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta siltä osin kuin toimivaltaa puuttua sosiaalihuollon asiakkaan perusoikeuksiin ehdotetaan annettavaksi myös muulle kuin viranomaiselle. Käytännössä kyse on teknologisten ratkaisujen käyttöönottoon liittyvien ratkaisujen tekemisestä muun kuin viranomaisen toimesta. Yksityinen sosiaalipalveluntuottaja voi toteuttaa sosiaalihuollon palveluja sopimalla siitä asiakkaan kanssa. Tällöin kyse on tilanteesta, jolloin hyvinvointialue ei ole palvelun järjestäjä. Yksityiseen sosiaalipalveluntuottajaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annettua lakia (741/2023). Lain 3 §:n 1 momentin nojalla laissa tarkoitettuja palveluja järjestettäessä ja tuotettaessa on noudatettava, mitä palvelujen sisällöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon yleis- ja erityislainsäädännössä. Näin ollen yksityisen palveluntuottajan on noudatettava sosiaalihuoltolain säännöksiä, kun se tuottaa sosiaalipalveluja. Valvontalain mukaan sosiaalipalvelulla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja sekä niiden järjestämiseen tai tuottamiseen liittyvää sosiaalialan ammatillista ohjausta ja muuta toimintaa, joilla edistetään ja ylläpidetään yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta ja joita suorittavat sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja muu asiakastyöhön osallistuva henkilöstö joko palveluyksikössä, liikkuvana palveluna, etä- tai digiyhteydellä taikka asiakkaan luona.

Yksityisen palveluntuottajan on noudatettava myös asiakastietolakia, jonka 17 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ja palvelun antamiseen osallistuvan avustavan henkilön tulee kirjata asiakasasiakirjoihin asiakkaan palvelun ja potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan turvaamiseksi tarpeelliset ja riittävät tiedot. Teknologisen ratkaisun käyttöönottoa koskevat arviot ja ratkaisut ovat asiakastietolain 17 §:ssä tarkoitettuja palvelun järjestämisen, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja ne tulee kirjata asiakasasiakirjoihin.

Julkinen hallintotehtävä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on säännöksen yhteydessä pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II).

Esityksessä ehdotetut teknologisia ratkaisuja ja teknistä valvontaa koskevat säännökset soveltuisivat edellä kerrotun mukaisesti myös, kun yksityinen palveluntuottaja tuottaa sosiaalipalveluja. Myös yksityisissä sosiaalipalveluissa voi syntyä tilanteita, joissa asiakkaan turvallisuuden tai välttämättömän huolenpidon turvaaminen edellyttää teknologisen ratkaisun käyttöönottoa asiakkaan kykenemättä itse arvioimaan asian merkitystä. Esityksessä ei katsota, että kyseiset säännökset sisältävät merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Ehdotetun 47 d §:n 4 momentissa säädetään asiakkaan oikeudesta saada yksityiseltä palveluntuottajalta päätös teknologisen ratkaisun käyttöönotosta tilanteissa, joissa asiakas ei kykene ymmärtämään ratkaisun merkitystä tai vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Päätökseen liitetään muutoksenhakuohjeet, ja siitä voidaan valittaa hallinto-oikeuteen. Ratkaisun teknologisen ratkaisun käyttöönottamisesta ja kirjallisen päätöksen tekee toimintayksikön vastaava johtaja. Julkisen vallan käytön näkökulmasta on merkitystä sillä, mikä taho voi tehdä julkisen vallan käyttöä koskevan päätöksen tai ratkaisun. Valvontalain 10 §:n nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan johtamisessa on oltava sellaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaan ja turvallisen hoidon ja huolenpidon sekä palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintatapojen kehittämistä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 124 §:n säännöksen tarkoituksena on rajoittaa julkisen hallintotehtävän osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle. Valiokunta korostaa sitä, että uskottaessa hallintotehtävä muulle kuin viranomaiselle tulee oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen taata säännöspäätöksistä. Edelleen valiokunta toteaa, että siltä osin kuin hallintotehtävä saattaa merkitä julkisen vallan käyttämistä, on erityisesti varmistuttava siitä, että valtaa käyttävät ovat virkamiehiä rikoslaisissa tarkoitettulla tavalla (PeVM 10/1998 vp). Esityksessä ehdotetaan, että henkilö, joka on päättänyt 47 a – 47 c §:ssä tarkoitettua teknologisen ratkaisun käyttämisestä asiakkaan palvelussa on rikosoikeudellisessa virkavastuussa. Käytännössä rikosoikeudellinen virkavastuu kohdistuu toimintayksikön vastaavaan johtajaan.

Ehdotetuissa teknologisten ratkaisujen käyttöä koskeissa säännöksissä ilmaistaan johdonmukaisesti ja yksiselitteisesti sekä yleiset että erityiset edellytykset kussakin säännöksessä tarkoitettua ratkaisua käytölle. Lisäksi ehdotuksessa säädettäisiin henkilöstä, joka on oikeutettu käyttämään toimivaltuutta sekä nimenomaiset menettelyt ja oikeussuojakeinot teknologista ratkaisua käytettäessä. Tämä vastaa niitä vaatimuksia, joita perustuslakivaliokunta on asettanut perusoikeuksien rajoittamista koskevan sääntelyn tarkkarajaisuudelle ja täsmällisyydelle. Asiakkaan oikeusturva turvaavat päätöksentekovelvollisuus, tiedoksianto asiakkaalle ja lailliselle edustajalle, muutoksenhakuoikeus hallinto-oikeuteen sekä virkavastuuta koskeva sääntely. Näistä syistä tehtävä voidaan antaa myös yksityiselle palveluntuottajalle vaarantamatta perusoikeuksia, oikeusturva tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.

Oikeusturva

Jokaisella on perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan oikeus asiansa käsitellyksi asianmukaisesti lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi. Lisäksi oikeus saada perusteltu päätös kuuluu perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeisiin, jotka turvaavat lailla. Nämä perusoikeudet koskevat myös sosiaalihuollon asiakkaan asiaa ja siinä annettua päätöstä käytettäessä perusoikeuksiin puuttuvaa sosiaalihuoltolain 47 a, 47 b ja 47 c §:ssä tarkoitettua teknologista ratkaisua.

Teknologisia ratkaisuja koskevan päätöksenteon ja asiakkaan oikeusturvan kannalta on keskeinen voimassa olevan sosiaalihuollon asiakaslain 6 §:n säännös, jonka mukaan sosiaalihuollon järjestämisen tulee perustua viranomaisen tekemään päätökseen tai yksityistä sosiaalihuoltoa järjestettäessä sosiaalihuollon toteuttajan ja asiakkaan väliseen kirjalliseen sopimukseen. Säännöstä täsmentää voimassa olevan sosiaalihuoltolain 45 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan asiakkaalla on oikeus saada kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Päätökseen saa 50 §:n mukaan vaatia oikaisua, ja oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä saa 51 §:n mukaan valittaa hallinto-oikeuteen. Näihin oikeusturvan perusteet määritteleviin sosiaalihuoltolain säännöksiin ei esityksessä ehdoteta muutoksia.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (PeVL 51/205 vp, kappale 15) perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeusturvan kannalta huomiota siihen, että teknologisen ratkaisun käyttäminen ilmenisi vain asiakassuunnitelmasta ja että se perustuisi asiakassuunnitelmasta vastaavan työntekijän harkintaan. Valiokunnan käsityksen mukaan esityksessä ei ollut asianmukaisesti arvioitu sitä, miten asiakkaan oikeus oikeusturvaan toteutuu. Valiokunnan käsityksen mukaan myös sääntelyä asiakkaan ja tämän laillisen edustajan mielipiteen huomioon ottamisesta teknologisten ratkaisujen käytössä oli syytä tiukentaa (kappale 14).

Esityksessä ehdotetaan, että asiakkaan palvelussa käyttöön otettavan 47 a – 47 c §:ssä tarkoitettua teknologisen ratkaisun tulee käydä ilmi 45 §:ssä tarkoitettua päätöksestä tai asiakkaan ja

yksityisen palveluntuottajan välisestä sopimuksesta. Teknologisen ratkaisun käyttöä koskevien tietojen sisällyttäminen päätökseen tai kirjalliseen sopimukseen parantaa asiakkaan mahdollisuuksia saada tieto palvelunsa toteuttamistavasta sekä arvioida oikeusturvakeinojen käyttämisen tarvetta.

Ehdotuksen mukaan palveluntuottajan on yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa arvioitava käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin. Tämä lisää palvelun toteuttamisen ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä asiakkaan näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on korostanut myös, että sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskysymyksissä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. esim. PeVL 51/2016 vp, s. 5, PeVL 45/2016 vp, s. 3). Tarvittaessa asiakassuunnitelmaa on päivitettävä, jos asiakkaan tilanne muuttuu. Sosiaalihuollon asiakkaan palvelutarpeen arviointi on lakisääteinen prosessi, jossa sosiaalihuollon ammattihenkilö selvittää ja arvioi asiakkaan tuen tarpeen, toimintakyvyn ja elämäntilanteen. Lisäksi ehdotuksen mukaan asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käyttöön pitää selvittää ja hänelle on selvitettävä, miten teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen, ja mitkä olisivat vaihtoehtoiset palvelun toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua.

Asiakkaan oma näkemys on aina ensisijainen silloin, kun hän pystyy sen ilmaisemaan. Jos asiakas ei kykene ilmaisemaan mielipidettään teknologian käyttöön, tulee sitä selvittää sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:ssä säädetyllä tavalla ja tarvittaessa tehdä ilmoitus holhousviranomaiselle edunvalvojan määräämiseksi asiakkaalle. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotuista sosiaalihuollon palveluista, mutta asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta mihinkään tiettyyn palveluun tai sen toteuttamistapaan.

Esityksessä ehdotetaan, että jos asiakkaan mielipidettä teknologisen ratkaisun käyttöön ei voida asiakkaan sairauden tai muun syyn vuoksi selvittää tai hän ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, voidaan 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettuja teknologisia ratkaisuja ottaa käyttöön vain jos se on yksilöllisesti arvioidun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi välttämätöntä ja jos se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Arvioinnissa tulisi soveltaa myös 47 §:ää teknologisen ratkaisun käytön yleisistä edellytyksistä ja 47 a - 47 c §:ää teknologisten ratkaisujen erityisistä edellytyksistä. Näin ollen teknologisen ratkaisun käyttämisen lähtökohta on, että sen tulee soveltua asiakkaan palveluun ja vastata hänen tarpeisiinsa. Lisäksi on huomiotava, että 47 b ja 47 c §:ssä tarkoitettujen teknologisen ratkaisun käyttäminen edellyttää, että se on asiakkaan yksilöllisesti arvioidun hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi tarpeen ja teknologisella ratkaisulla voidaan parantaa asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden oikea-aikaista toteutumista.

Välttämättömyyden arviointi olisi tapauskohtainen ja kokonaisvaltainen yksilöllinen arviointi asiakkaan tilanteesta eikä välttämättömyyden peruste voisi koskaan olla esimerkiksi riittämätön henkilöstö, sillä sen arviointi ei perustu asiakkaan yksilöllisen tilanteen arviointiin. Välttämättömyys ei tarkoita vain sitä, että ratkaisu olisi asiakkaalle hyödyllinen, vaan myös sitä, että ilman ratkaisua asiakkaan hoito ja huolenpito voisi esimerkiksi vaarantua. Teknologisen ratkaisun käyttämiselle tulisi siis olla painava syy. Kyse on tilannekohtaisesta arviosta, jota ei ole mahdollista tyhjentävästi määritellä säännöksessä. Oikeasuhtaisuus edellyttää, että ratkaisun käyttö on omiaan edistämään tavoiteltua päämäärää ja että ratkaisun käytöstä saatavat hyödyt ovat suuremmat kuin siitä asiakkaalle aiheutuvat haitat tai riskit.

Palveluntuottajan olisi säännöllisesti arvioitava 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettujen teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä asiakkaan palvelussa. Sosiaalihuoltolain 36 §:ssä säädetään, että kun

asiakkaan palvelutarvetta arvioidaan, on otettava myös huomioon henkilön tilanteessa tapahtuvat muutokset. Sosiaalihuoltolain 39 §:ssä säädetään, että asiakassuunnitelmaa on tarkistettava tarvittaessa. Näin ollen asiakkaan tilanne ei voi pysyä muuttumattomana, jos hänen palvelutarpeensa muuttuu. Jos teknologisen ratkaisun käytön edellytykset asiakkaan palvelussa eivät enää täyty, tulisi palveluntuottajan ottaa yhteyttä hyvinvointialueeseen ja teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä olisi arvioitava uudelleen.

Jos asiakas on ostanut palvelua yksityiseltä palveluntuottajalta, kyse on yksityisoikeudellisessa muodossa tuotetuista sosiaalipalveluista. Yksityisoikeudellisessa muodossa tuotetuilla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla tarkoitetaan palveluja, joiden rahoitus tulee kokonaisuudessaan yksityiseltä sektorilta, pääasiassa yksityisestä sosiaalivakuutuksesta, yksityisiltä vakuutusyhtiöiltä ja palveluja käyttäviltä yksityisiltä kotitalouksilta (HE 299/2022 vp). Asiakkaan oikeusturvasta voidaan huolehtia myös sääntelyn yleisen tarkkuuden ja muun asianmukaisuuden sekä asianomaista toimintaa harjoittavien henkilöiden koulutuksen, sopivuuden ja pätevyyden avulla (Ks. esim. PeVL 28/2001 vp, s. 5, PeVL 24/2001 vp, s. 4, PeVL 17/1998 vp, s. 2–3.). Teknologisen ratkaisun käyttöönottonen edellyttäisi jatkossa palveluntuottajalta suunnitelmallista arviota siitä, miten yksittäisen asiakkaan palvelu toteutetaan ja miten teknologista ratkaisua voidaan hyödyntää osana palvelun toteuttamista.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella esitetään, että eduskunta hyväksyisi laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 113/2025 vp) 1. lakiehdotuksen tässä täydentävässä esityksessä ehdotetulla tavalla muutettuna.

1.

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* sosiaalihuoltolain (1301/2014) 3 §:n 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 790/2022, ja

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1280/2021 ja 790/2022, uusi 8 kohta, 39 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 677/2023, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, ja lakiin siitä lailla 741/2023 kumotun 47 ja 48 §:n tilalle uusi 47 ja 48 § ja uusi 47 a, 47 b, 47 c ja 47 d § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

7) toimintayksiköllä julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämää toiminnallista kokonaisuutta, joka toteuttaa sosiaalipalveluja palveluntuottajan tiloissa tai asiakkaan kotona;

8) teknologisella ratkaisulla asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettäviä sähköisiä laitteita, ohjelmistoja, palveluita ja järjestelmiä.

39 §

Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa on arvioitava, voidaanko asiakkaan palvelutarpeisiin vastata teknologisilla ratkaisuilla ottaen huomioon, mitä 47 §:ssä ja 47 a – 47 d §:ssä säädetään.

Yleiset edellytykset teknologisten ratkaisujen käyttämiselle asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa

Asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa käytettävien teknologisten ratkaisujen tulee soveltua käytettäväksi hänen palveluissaan ja vastata hänen tarpeisiinsa. Käyttöön otettavien teknologisten ratkaisujen soveltuvuus asiakkaan palveluihin ja toimenpiteisiin tulee arvioida yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa ja hänen asiakas- tai muuta vastaavaa suunnitelmaansa laadittaessa. Asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käyttöön tulee selvittää ja hänelle on selvitettävä, miten teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen, ja mitkä olisivat vaihtoehtoiset palvelun toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 8 ja 9 §:ssä säädetään asiakkaan itsemääräämisoikeudesta.

Teknologisen ratkaisun käyttöönotossa ja käytössä on lisäksi huolehdittava siitä, että:

- 1) asiakas osaa tarpeen mukaan käyttää sitä ja saa tarpeen mukaan ohjausta ja neuvontaa sen käytössä;
- 2) sosiaalihuollon palveluissa henkilöstön määrä vastaa asiakkaan tarpeisiin ja asiakkaan oikeus inhimilliseen kohtaamiseen ja henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen toteutuu;
- 3) teknologinen ratkaisu toimii tarkoitustaan vastaavalla tavalla eikä vaaranna asiakasturvallisuutta;
- 4) teknologinen ratkaisu ei puutu asiakkaan eikä muun henkilön yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan enempää kuin asiakkaan palvelutarve välttämättä edellyttää.

Teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä tapahtuvasta asiakastietojen käsittelystä säädetään asiakastietolaissa. Teknologisen ratkaisun käytön yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot on rajoitettava asiakkaan sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään. Henkilötiedot on poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja asiakastiedot on kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää.

Asiakkaan ohjaaminen, avustaminen ja auttaminen etänä teknologisen ratkaisun avulla

Asiakkaan kotona tai asumispalvelussa saadaan käyttää reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaavia teknologisia ratkaisuja, joilla palveluntuottaja voi säännönmukaisesti etänä ohjata, avustaa ja auttaa asiakasta hänen jokapäiväisessä elämässään. Jos asiakkaan ei perustellusti arvioida kykenevän avaamaan yhteyttä oma-aloitteisesti, toimintayksikön henkilöstöön

kuuluva saa avata yhteyden siten kuin siitä on asiakkaan kanssa etukäteen sovittu. Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta on ilmoitettava asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla.

47 b §

Asiakkaan hyvinvoinnin tai turvallisuuden tarkistaminen teknologisella ratkaisulla palveluntuottajan aloitteesta

Asiakkaan asumis- tai laitospalvelussa, lukuun ottamatta saniteettitiloja, saadaan käyttää teknologisia ratkaisuja, joilla voidaan palveluntuottajan aloitteesta avata lyhytaikaisesti reaaliaikainen kuva- tai ääniyhteys asiakkaaseen yksinomaan hänen hyvinvointinsa tarkistamiseksi, jos se on asiakkaan yksilöllisesti arvioidun hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi tarpeen ja teknologisella ratkaisulla voidaan parantaa asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden oikea-aikaista toteutumista. Tarkistaminen saadaan toteuttaa säännönmukaisesti siten kuin siitä on asiakkaan kanssa etukäteen sovittu. Lisäksi toimintayksikön henkilöstöön kuuluva saa avata yhteyden, jos on perusteltu syy epäillä asiakkaan olevan välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulee ilmoittaa asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla.

Tässä pykälässä tarkoitettua teknologista ratkaisua ei saa käyttää lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen palveluissa eikä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisessa erityishuollossa.

47 c §

Asiakasta havainnoivien teknologisten ratkaisujen käyttö asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi

Asiakkaan kotona tai asumis- tai laitospalvelussa saadaan käyttää asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia havainnoivia teknologisia ratkaisuja, jos se on asiakkaan yksilöllisesti arvioidun hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi tarpeen ja teknologisella ratkaisulla voidaan parantaa asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden oikea-aikaista toteutumista. Teknologinen ratkaisu saa välittää tiedon ainoastaan asiakkaan hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden kannalta merkityksellisestä tapahtumasta palveluntuottajalle toimenpiteitä varten. Jos teknologinen ratkaisu mahdollistaa asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia koskevien tietojen jatkuvan havainnoinnin, välitettävien tietojen laajuuden on oltava oikeassa suhteessa asiakkaan yksilöllisesti arvioituun palvelutarpeeseen.

Jos 1 momentissa tarkoitettu teknologinen ratkaisu mahdollistaa reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaamisen asiakkaan ja palveluntuottajan välillä, toimintayksikön henkilöstöön

kuuluva saa avata yhteyden siten kuin siitä on asiakkaan kanssa etukäteen sovittu tai jos on perusteltu syy epäillä asiakkaan olevan välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta on ilmoitettava asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla.

Tässä pykälässä tarkoitettua teknologista ratkaisua ei saa käyttää lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen palveluissa eikä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisessa erityishuollossa.

47 d §

Teknologisten ratkaisujen käyttöönotosta päättäminen

Asiakkaan sosiaalipalvelussa käyttöön otettava 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettu teknologinen ratkaisu tulee käydä ilmi 45 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä tai asiakkaan ja yksityisen palveluntuottajan välisestä sopimuksesta.

Jos asiakkaan mielipidettä teknologisen ratkaisun käyttöön ei voida asiakkaan sairauden tai muun syyn vuoksi selvittää tai hän ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, voidaan sen lisäksi, mitä 47 §:ssä ja 47 a – 47 c §:ssä säädetään, edellä 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettuja teknologisia ratkaisuja ottaa käyttöön vain, jos se on yksilöllisesti arvioitun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi välttämätöntä ja jos se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Palveluntuottajan on säännöllisesti arvioitava 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettun teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä asiakkaan palvelussa.

Jos kyse on yksityisestä palveluntuottajasta, toimintayksikön vastaavan johtajan on 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tehtävä teknologisen ratkaisun käyttöönotosta kirjallinen päätös ja päätös muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi asiakkaalle ja hänen lailliselle edustajalleen. Asiakas ja hänen laillinen edustajansa saavat hakea päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös voidaan muutoksenhausta huolimatta panna täytäntöön, jos päätöksen laatu edellyttää viivytyksetöntä täytäntöönpanoa eikä täytäntöönpano vaaranna turvallisuutta.

Edellä 2 momentin nojalla julkista valtaa käyttävään henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä pykälässä tarkoitettua tehtävää silloinkin, kun hän ei ole virkasuhteessa valtioon tai hyvinvointialueeseen. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Tekninen laitevalvonta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa

Teknisellä laitevalvonnalla tarkoitetaan asiakkaan kuvan, äänen tai liikkeen havainnointia sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa. Sosiaalihuollon toimintayksikön asiakkaiden yhteisessä käytössä olevissa tiloissa muualla kuin saniteettitiloissa teknistä valvontaa saa toteuttaa silloin, kun se on tarpeen asiakkaiden terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tekninen valvonta tulee rajoittaa ajallisesti ja alueellisesti välttämättömään ja sen on oltava oikeasuhtaista tarkoitukseensa nähden. Henkilöstön määrän tulee teknisestä valvonnasta huolimatta vastata asiakkaiden tarpeisiin. Teknisestä valvonnasta ja sen toteuttamistavasta on ilmoitettava näkyvällä tavalla niissä tiloissa, joissa sitä käytetään.

Teknisen valvonnan yhteydessä tapahtuvasta asiakastietojen käsittelystä säädetään asiakastietolaissa. Teknisen valvonnan yhteydessä käsiteltävät henkilötiedot on rajattava asiakkaiden sosiaalipalvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään. Henkilötiedot on poistettava välittömästi sen jälkeen, kun niiden käyttötarkoitus on päättynyt ja asiakastiedot on kirjattu sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin noudattaen asiakastietolain 17 §:ää.

Työntekijän kameravalvonnasta säädetään yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 16 ja 17 §:ssä.

Tässä pykälässä tarkoitettua teknistä valvontaa ei saa toteuttaa asiakkaan kodissa, asunnossa tai muissa tiloissa, joiden katsotaan kuuluvan kotirauhan piiriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**ikäntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) 20 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 741/2024, sekä

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 876/2022, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

16 §
Asiakassuunnitelma

Asiakassuunnitelmaa laadittaessa on arvioitava, voidaanko asiakkaan palvelutarpeisiin vastata teknologisilla ratkaisuilla ottaen huomioon, mitä sosiaalihuoltolain 47 §:ssä ja 47 a – 47 d §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

TAI

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 10 e §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1201/2020, uusi 8 momentti seuraavasti:

10 e §

Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta perittävä maksu

Poiketen siitä, mitä tässä pykälässä säädetään, hyvinvointialue saa periä asiakkaalta kohtuullisen maksun asiakassuunnitelmaan sisältyvästä palvelusta, jolla vastataan hänen kiireelliseen avuntarpeeseensa käyttäen sosiaalihuoltolain 47 a tai 47 c §:ssä tarkoitettua teknologista ratkaisua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

TAI

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Click or tap here to enter text.

Rinnakkaistekstit

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan
muutetaan
lisätään seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§
[Kopioi teksti tähän]

§
[Kopioi teksti tähän]

Laki

ikäntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan
muutetaan
lisätään seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§
[Kopioi teksti tähän]

§
[Kopioi teksti tähän]

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan

*muutetaan
lisätään seuraavasti:*

Voimassa oleva laki

§
[Kopioi teksti tähän]

Ehdotus

§
[Kopioi teksti tähän]

LUONNOS